

ESZMÉK A MŰVÉSZET KÖRÜL.

ORLAITÓL.

A természet fenséges templomában sok buzgó van, ki annak szépségeit bámulja, de valamennyi között a művész, és talán éppen a festő-művész az, ki e szépségeket legjobban érzi. Azon természetes oknál fogva állítom pedig ezt, mert a többi művészek között csak ő az, kinek nyelve, mellyen eszméit tolmácsolja, megköveteli, hogy a természetet mélyebb és részletesebb tanulmányokkal nézze; mennyivel kevesbé szükségesli pedig a művészet valamelyik ága eszméi kifejezéséül a természet alakjának ismeretét, annyival kevesebbet adhat azon élvezetből, mellyet annak szépsége nyújtani képes. A festészenek egy új moeczanás, egy öltözet redőinek omlása, kellemről vagy méltóságról beszél; a hol nem is gyanítják ő ott gyönyörködik a természetben. Egy aeolhárfa-hoz hasonlíthatnám az ő lelkét, mellyben éppen olly bájos zene ébred a természet szemlélésére, mint az aeolhárfa-ban, ha húrjait a szelek érintik. Ezen hatását a természetnek, és az abból nyert örömet, minden festész képzettségéhez mértén egyformán érzi; azonban az utak, mellyek ezen szépség felfogásához és annak magasabb, nemesebb élvezetéhez vezetnek, az egyéniségekhez képest

nagyon különbözők, s nem egyszer a legszenvedélyesebb gyűlölet és becsmérés okai ezen pálya emberei között. Az ifju, ki magát a festészetnek szenteli, zavartan áll annak küszöbén, nem birván elég tapasztalással megítélni, mellyik a legtöbbet ígérő út a sok közül; és ha magát egy tehetségdús mester vezetésére bizza, annak elveinek rendesen olly hatalmat enged egyéniségén, hogy a helyett, hogy a különböző törekvéseket tisztelné, s mindenikből a jót elsajátítani iparkodnék, elfogultan elvet minden más irányt mesteréjén kívül, s így eredetiségét elvesztvén, valódi nagyságra, melly egyedül a természet önálló felfogásában áll, soha sem juthat. Ezek kedvéért nem lesz talán épen minden haszon nélküli munka, ha saját tapasztalásaimból és gondolkozó jelesebb művészek egyszer másszor velem közölt nézeteiből ezen pálya iránya felől röviden írni fogok.

Egy barátomtól hallám egykor: hogy a művészetben az oktatást nem annyira egyéni ügyességek, mint elvek, mennél általánosabb elvek alapítják. S ezen nézet a művészetek tanulmányozását röviden egészen magában foglalja. Tapasztaljuk, hogy egy esemény, vagy jelenés milly különbözően hathat különböző véralkatuakra, s lehet-e önzés nélkül azt hinnünk, hogy csak azon érzés helyes, melly valaminek hallására vagy szemléletére mibennünk támadott. Nagyon közelednek ugyan a kimivelt érzések egymáshoz, de törvénynyé soha sem emelkednek. Teszem fel: a szépség eszméjét csak egyénileg határozhatja meg a legképzettebb izlés is, s számtalan alak lehet, melly által az még tökéletesebben is kifejezhető; ha ezt megtagadnók a művésztől, határt szabnánk teremtő erejének, s így egykor, ha e határ között minden ki lenne meritve, megszűnnék a művészet létezni. Mint a szépről, ugy az igazságról, vagy hűségéről fogalom is egyéni felfogások alá van vetve. Véleményem szerint a művész annyiból lehet hű a természethez, s csak annyiból uralkodhatik felette, mennyiből annak általános, összes jellemét iparkodik visszaadni; ha a természet részletes igazságába akar hatni, belevész annak gazdagságába, s el fogja miatta tévesztetni a főczélt, azon hatást, mellyet az egésznek a néző lelkére kell tennie. A természet ezen általános szempontból tekintése is egyéni. Így tehát mivel a természet felfogása s előadása mindig a tehetség sajátosságától függ, nem állhat az oktatás másból, mint általános jó irányu elvekből. — Ha valaki a természetet ezen uralkodó magas szempontból törekszik tekinteni, azt egyedül idő és sok türelem s előkészületek által, rendszeres lépésenkénti uton érheti el; e nélkül a természet studiuma csak naturalistákat képez, kiknek productumainál egy daguereotyp sokkal becsesebb. A legszárzabb gyakorlatoktól nem szabad elidegenednie, s azon igen természetes vágyat: hogy a gyakorlat egyszersmind élvezet is legyen, s hogy a munkát azonnal gyümölcs kövesse, bizonyos korlátokig szilárdul le kell győzni tudnia, s a ta-

nuló lélek nyugalommal fogja láthatni haladását a tökélyesedés pályáján. Ha nézzük a természetet, láthatjuk, hogy ott is erőteljes lények csak mértékletes és rendszeres fejlődés által jönnek létre, s a virágot és gyümölcsöt alsóbb rendű tagok kifejlődésének kell megelőzni.

Ollyan oktatás, melly rendszer és lépcsőzet nélkül egyenesen rögön a czélnak vág, czélt hamar érhet ugyan, de ezen czél egy bonyolódott fogalmakból s rossz szokásokból álló középszerűség, mellyből később a legnagyobb tehetség is nagy munkával vagy épen soha sem bír kivergődni. Én általános s mindenkire alkalmazható haladási lépcsőzetnek a következőt tartom: Miután valaki a rajzban jó példányok nyomán magának szorgalmas gyakorlat által könnyű kezet szerzett, az élő testek (actok) rajzolásához menjen át, s itt boncztan segítségével minden lehető helyzet természetességét, a mellybe a test jöhet, alaposan s értelmesen tanulmányozza; ha ez által az emberi alak képzeletében már annyira él, hogy annak bár minő helyzetbeni lerajzolásánál nem jó zarba, következik a megszerzett hatalom nemesítése, s ez a nagy mesterek műveinek s különösen az anticok tanulmányozása által érhető el. Ezekben a tiszta szépség, melly a természetben olly nehezen ismerhető meg, és csak széjjel-szórva található, öszpontosítva van úgy, mint az emberi eszme századok alatt volt képes kifejtetni; ezen szépségismerete a tanulónak később központúl szolgál, mellyből a természetet tekinteni, méltatni, választani fogja, s annak felfogásában és utánzásában a lényegeset kiemelvén, a jelentéktelent és véletlent elmellőzvé, így tárgya felett uralkodván, eljut azon tetőpontra, hol munkáit a tisztaság és tökéletesség jellemeivel fogja bélyegezni. Ha így mindezeket a tanuló végig haladt, még hátra van az e közben is néha gyakorlott festészet technicának kifejtése, mit ha megszerzett, nyugalommal kezdhet ön eszméinek kivitelébe, s bizonyos lehet benne, hogy ha a genius a mind ezeknél szükségesebb képzelő erőt (fantasia) tőle meg nem tagadta, azon magas czélnak meg fog felelni, mellyre a művész hivatva van.— Ha valaki nem az emberi alakokat tárgyzó, hanem a festő-művészet valamely más ágához, a táj vagy állat-festészethez érez vonzalmat, s erre akarná magát képezni, szinte ezen az úton, tartom szükségesnek haladnia, s csak miután az embert, a teremtés koronáját, s így a legnehezebbet s legtöbb tanulmányt igénylőt ismeri, kezdhet biztosan s csekély nehézség leküzdésével ahoz, a mihez hajlama vonja; azért tartom pedig ezekre is az előadott utat szükségesnek, mert a formák olly szigorú megtartása, mint az emberi alaknál, semmi más tanulmánynál nem kívántatik, s így ha ezt ösmeri, minden művét, legyen az bár mi tárgyú, határozott correct rajz fogja jellemezni.

Illy sok időt emésztő küzdés mellett a művész alig alig örülhet az emberi természetből következő művészetben kívüli vágyak teljesültének, s ha nem bír

elég lelki erővel ezekről lemondásra, a művészetben talált élv nem fogja kipótolni azok veszteségét. — Ha ezen rövid cikkem nem is hozná azon kívánt hasznot, hogy a kezdő művészeknek egy tétovázás nélküli biztos vezérfonalat nyújtson, legalább azt remélem vele elérni, hogy a figyelmes olvasó kimélő ítéllettel lesz majd azok iránt, kik ezen nehéz pálya feladatáért küzdenek.

EGY HETI KACZÉRSÁG.

(BESZÉLY.)

DEGRÉ ALAJOS ÓL.

Esti hat óra volt.

A szél üvöltö, a zápor szakadt.

Tömérdek bérkoesi, urifogat, társas szekér és targonczás robogott végig a vácsi uton; gyalogost csak itt-ott lehet látni esernyő alatt gubbaszkodva, vagy fülíg köpenybe burkolva.

Az utazók a vaspálya váróteremébe szorultak, némelyek ujságokkal kezükben, mások társalogva, legtöbben pedig unalom közt várván a csengetyűhangot.

Érdekes ifju toppan be. Közép termet, halovány arcz, nyílt tekintet; haja kissé rendetlen, mozdulataiban keresetlenség s mégis annyi urias volt. Öltözete skot nadrág és mellény, franczia tarka ing, pongyolán kötött selyemkendő, rövidke vadászkabát, sötét keztyű, fehér kerek kalap, fekete szegély és szalaggal; karán könnyedén odavetve egy felső öltöny, s kezében gyönyörűen himzett kis uti táska volt.

Az ifju megállt, üvegét jobb szemére szurta s körültekinte, mint ki ismerőst keres. Hirtelen elmosolyodék, fejével üdvözetet inte s egy eléje érkező férfival kezét szorította.

A pamlagon félóra óta szótlánul ült egy bájos hölgy, epedő kék szeméit merengve szegezvén maga elé; az érkezők nem érdeklék, a sokaság terhére látszott, s csak a fenemlített ifju érkeztek, mintegy varázs intésre, föltekinte, arczát gyöngö pir futá el, s szomszédnéjához hajolva sugdosott.

Az ifju figyelmét sem a nő, sem roszul palástolt zavarodottsága ki nem kerülé, mert a férfival még kezét szorítva, szeméit a hölgyen nyugtatá, s a hozzá intézett kérdései válasz helyett felsohajta: gyönyörű arcz!

A férfi felkaczagott.

— Igen, igen — kezdé az ifju szórakozottan — tehát utazol?

— Már elmondám, hogy nem, de az ég tudja hol jár eszed, csak egy rokonomat kísérem ide, s te?

— Én utazom.

— Hova?

— Ostendebe.

A nő összerezent.

— Vilmos! — kezdé az idősbik — ez valami kaland.

— Nem biz az.

— Tegnapelőtt mit sem szóltál ez utazásról.

— Mert akkor még eszemben sem volt.

— És ama nő ott — mond rejtélyes halk hangon az idősbik.

— Ma látom először — felelé Vilmos.

— Mégis annyi érdekléssel néz rád, s ha szemeitek találkoznak, zavartan tekint le.

Vilmos könnyü vállvonítással felelt.

— Tehát Ostendebe utazol — vezeté vissza a beszédet — s mi okozá e hirtelen határozatot?

— Távirati sürgöny.

— Hogyan?

— Beteges nagybátyám a fürdöket használja. Tegnap illy tartalmu sürgönyt kaptam: Nagybátyja látni ohajtja, életéhez nincs remény, siessen.

— Ő az — sziszegé gyönyörű fogai közt a nő, s ajkiba harapott.

— Két órával később — folytatá Vilmos — illy tartalmu sürgönyt nyerek: Nagybátyja veszélyen kívül van, nincs ok aggodalomra, ne siessen.

— Nos?

— Mit tennél helyzetemben?

— Sietnék.

— Természetes.

Jel adatott, az ajtók nyitvák, s a sokaság tolongott a pálya udvarra.

Vilmos az első osztályban kényelmes helyet foglala, többen érkezének, s mindnyájan jó ülésről gondoskodtak. Egyszerre belép az érdekes hölgy. Vilmos szemei szikráztak.

A hölgy körültekinte, társához néhány szót intéze, s habozva álltak. Vilmos helyével megkínálá, a hölgy lekötelező mosolylyal köszöné meg figyelmét. Más is jelölé ülést, mellyet a társalkodóné fogada el. A szép hölgy Vilmos mellé jutott.

Az utazók közt élénk beszélgetés keletkezett. Vilmos és szép szomszédnéja szótlán maradt.

A nő könyvet vön elő, s a derengő homály daczára olvasni kezdte; darab idő mulva kezét a könyvvel együtt ölébe süllyeszté.

Vilmos a könyvbe pillanta, francia volt.

— Érdekes olvasmány lehet — kezdé Vilmos francia nyelven — hogy kegyed az alkony daczára is veszödik velem. Nem sajnálja szemeit?

— Szemeimet? inkább azok szenvedjenek kissé, mint czéltalan érzelmimmal küzdjek.

A kiejtésből azonnal megismeré Vilmos, mikép a nő nem francia; mind egy — gondolá — elkezdtem, most csak ezen a nyelven folytatom.

— Szavait nem tudom értelmezni.

— Nekem szórakozás kellene, azért vevém elő e könyvet, de lapjait értelem nélkül forgatám.

— Kegyed szenved.... boldog halandó, ki e szenvedéseket okozá!

— Nem értem ön felkiáltását.

— Nem? mi más szenvedés dulhatna illy ifju tündér kebelre, mint a szerelem. Szóljon, ugy-e eltaláltam?

A nő Vilmos szemei közé nézett.

— Eltaláltam? vallja meg.

— Követelő, alig néhány percze lát, s már bizalmas vallomást akar belőlem kicsikarni. Ha még is....

— Mit még is?

— Olly rég ismerne, mint én önt?

— Kegyed engem?

— Igen, Érváry Vilmos ur.

Vilmos a nő kezét e szókkal ragadá meg:

— Olly szerencsés lettem volna valaha....

— Mi nem találkoztunk soha.

— És mégis...?

— Mégis ismerem. Vannak nyilvános helyek, séták, színházak, hol egyes szerény lények a tömegben látatlan vesznek el, mig mások a legnépeseb helyen megjelenvén, közfigyelmet ébresztenek. Az ember megkérdi szomszédját vagy véletlen jut nevéhez, elég az hozzá, megtudja — a nő sohajta s Vilmos kezében feledett kezét vissza voná, nyomatékally folytatván — én önt gyakran láttam.

Vilmos álmélkodva tekintte a nőre, s annak szép szemeiben könyvet láta rezegni. Csaknem eszméletét veszte; nyugtalan feszelt ülésén, s a hely szük kezdte lenni. Nézésében egy kérdés feküdt, melyet ajkin ellebbenteni nem mert.

A nő ábrándszerüen rázta meg fejét, mintha nehéz gondolatoktól ohajtna

menekülni, az ablakot leereszté s homlokát tenyerére fektetve a nedves légbre merengett.

A társalgás megszakadt.

A nő sokáig nem vonta vissza kecses fejét.

Vilmos a párnák közé temetkezék, szemeit behunyta, mint ki édes dolgokról akar álmadozni. Átgondolá e nő minden szavait, viseletét, maga elé képzelé tündér szépségét, szenvedélyes arcát, epedő szemeit, elegans uti öltözetét. És ha rejtélyesen előadott érzelme csakugyan őt illeti, honnan érdemli e szerencsét? Valljon ki ő, kit a véletlen mellé sodort, hogy szívét eszét megzavarja? Sokáig ábrándozott, s ábrándja annál élénkebb lön, minél inkább lankadt az utasók társalgása.

Az éj beállott, általános csend lön.

Vilmos tündérekről ezeregy-éji regéket álmadozott.

Ábránd és való, álom és éberség közt van egy vonal, midőn az idegek megdelejezvék s a lélek költői világban leng; érezzük, hogy ébren vagyunk, tudjuk miről gondolkozunk, de nincs erőnk gondolatinknak más irányt adni.

Illy szendergő helyzetben volt Vilmos, midőn lábát két gyöngye nyomással érinteni érzé. Fölrezzent s körültekinte; mély csend, mindenki alvék, még ő is, a szép angyal, ki eddig Vilmos egész lelkét elfoglalá.

Álmában is szép volt, ah! ő még halva is szép volna! az egyetlen lámpa halovány sugarai ugy rezegtek az alvó szépre, mint Guido Renny Madonnája fején a dicskör. Kék szemei hunyvák, keskeny rózsa ajkin angyali mosoly játszadozik; a megoldott csipkekendő alol gazdag fürtök aranylanak ki, festői rendetlenségben; a pongyolán felöltött, s vigyázatlanság miatt kissé szétnyílt jappanica alatt vakító fehérségü kebel hullámkint emelkedék és sülyedt.

Vilmos elkábult. Ezerszer hunyta be szemeit, hogy előbbi álmadozásit folytassa; lehetlen! pilláit egy perczig sem tarthatá csukva, hisz a legköltőibb ábránd sem kárpotolható e látványt.

Az alvó szép jobbra balra bólinta fejével, s mindenütt párnákba ütközék, egyszerre Vilmos vállára hajtá.

Vilmos villanyszerűen rezzent meg. Boldogsága rövid volt, a szép fő másfelé billent. Vilmos kezét ovatosan csusztatá a nő kezéhez s azt megragadá. A nő keze nem siklott ki az ifjuéból, hisz ő aludt (?) Vilmos feje lángolt, ereiben a vér forrt.

A drága fő ismét Vilmos vállára hanyatla s ott is pihent.

Minő leirhatlan érzés!

Vilmos melle dagadt, lélekzete rövidült. Mozdulatlan maradt, nehogy a pihenőt háborítsa. Tagjai zsibbadoztak, dereka megfájult és még sem mozdult volna egy viláért.

Feledé fájdalmait, a távirati sürgönyöket, nagybátyját, örökségét, mindent, mindent felede e perczen csak azt nem, hogy vállán angyalfő pihen.

A nő forró lélekzetét Vilmos arczára lehellé. Mellyik virág ne kapna e harmatos lehelettől életet? A lég, mellyet Vilmos beszítt, balsamos lön és gyönyörbe kábitó, hatását idegein átfutni érzé. Fejét kellemes mámor szédíté, s öntudatát vesztve kiszáradt ajkival a nő bársony homlokát érinté. E merény után megtágult keblében eddig összeszorult szive lázasan kezde dobogni. Minden mit ezentul érze, tündéri álom volt.

Átalános mozzalom lön, az ajtók megnyittattak s „Pozsony!” hangzék minden felől.

Vilmos gyöngén érintve szép alvóját felkölté.

— Ki zavarja kellemes álmomat? — kérdé az ébredező battist kendőjével szeméit törölve.

— Én — viszonzá Vilmos.

— Különös ép önről álmodám. Haragszom miért költe fel?

— Mert Pozsonyba érkezvén, más pályára megyünk.

— Ah! beh rövid volt ez ut! még alunni szerettem volna.

Vilmos is felette rövidnek találá az utat, s akárhányszor egy városligeti sétakocsizás hosszabbnak tetszék. A nőt lesegíté s a kávézó terembe vezette.

— Nos kialudta magát? — kérdé a nő párolgó csészéjéből egyet szörpölve.

— I . . gen — habozott Vilmos.

— Voltak kellemes álmai?

— Monte Christo, hogy utazási unalmait röviditse s magának szép álmat szerezzen, „hatchis“-t evett. . .

— S ön?

— Én egy léget szítam kegyeddel, s utam percznyi, álmam mennyei volt.

Az utazók ismét helyre vergődtek, a harsány fütty végig szeldelé a leget, s egy zökkenés után megindultak.

Ujra egy rövid álom, s a hajnal első sugaraival az utazók is elevenülni kezdtek. Egyik szivarra gyujtott, másik a Pozsonyban eltett kalács fogyasztásához látott, a harmadik „jó reggelt“ kívánt, negyedik öltözékét rendezgeté, végre mindenki tön valamit.

Éz tegnap félbeszakadt beszéde fonalát akará folytatni szomszédjával, ki szemmeresztve néz rá; egész más egyén ül mellette. Az bocsánatért esd, hogy tévedésből más köpenyét gyürte feje alá; itt szóváltás van kicserélt kalapok miatt, ott uti táská után szitkozodnak; amott a tegnapi Presse számát keresik. A fejek borzasak, az arcok gyürödtek, a szemek álmosak, s az öltözékek rendetlenek. Ah! egy illy vaspályai hajnal érdekes! Miután mindenki rendben

találá magát, holmijét maga körül gyűjté, a mindenféle izetlen beszélgetésekre új tér nyílt.

— Még néhány percz — kezdé nehéz lélekzettel Vilmos — és Bécsben leszünk.

— Hova száll ön? — kérdé a nő.

— Sehova.

— Hogyan?

— Kötelességem int, azonnal tovább utazom.

A nő arca elkomorult, s kendőjét ajkaira nyomva busan fordítá szemeit Vilmosról a szabadba.

— Mi lelte kegyedet?

A nő fejét rázva, kendőjével inté: „semmi.“

— Igen de . . .

— Legyen nyugodt, s utazzék szerencsésen.

— Köszönöm szives ohajtását, de kérem legalább nézzen rám.

A nő teljesíté, szemei könnyel telvék, arcán fájdalom ül.

— Az istenért! mi lelte?

— Ohajtja tudni?

— Igen, igen!

— Ne utazzék.

Vilmos fájdalmas sziszegéssel harapott ajkiba.

— Kérem — esenge a nő.

— Ah!

— Csak huszonnégy órát, kedvemért.

— Maradni fogok — határozá Vilmos, s a második sürgönyvel vigasztalá magát: Nagybátyja veszélyen kívül van, nincs ok aggodalomra, ne siessen.

A nő arca kiderült, ajkin örömmosoly lengett, s szemeiből elégtelenség sugárzott.

Bécsben a szép utazónét, társalkodónéját, s a szobalányt Vilmos bérkocsira segítvén

— Lipótváros, aranybárány! — kiáltá.

— A kocsi elrobogott.

Darabig gondolatokba mélyedve tekinté a távozók után, s „már mind-egy“ kiáltással kocsiba veté magát, s az iménti után hajtatott.

Vilmos a czimzett szállodába érkezvén, a szobalegényt azonnal előcsengeté.

— Egy asszonyság, társalkodónéja s szobalánya kíséretében érkezék?

— Igen uram, az első emeleti 8. és 9-dik szám alatt.

— A bejelentési lapot ha megirták, egy pillantra mutassa meg.

A szobalegény beleegyezőleg inte fejével.

Feledé fájdalmait, a távirati sürgönyöket, nagybátyját, örökségét, mindent, mindent feledé e perczen csak azt nem, hogy vállán angyalfő pihen.

A nő forró lélekzetét Vilmos arczára lehellé. Mellyik virág ne kapna e harmatos lehelettől életet? A lég, mellyet Vilmos beszítt, balzsamos lön és gyönyörbe kábitó, hatását idegein átfutni érzé. Fejét kellemes mámor szédíté, s öntudatát veszve kiszáradt ajkival a nő bársony homlokát érinté. E merény után megtárgult keblében eddig összeszorult szive lázasan kezde dobogni. Minden mit ezentul érze, tündéri álom volt.

Általános mozgalom lön, az ajtók megnyittattak s „Pozsony!” hangzék minden felől.

Vilmos gyöngén érintve szép alvóját felkölté.

— Ki zavarja kellemes álmomat? — kérdé az ébredező battist kendőjével szeméit törölve.

— Én — viszonzá Vilmos.

— Különös ép önről álmodám. Haragszom miért költe fel?

— Mert Pozsonyba érkezvén, más pályára megyünk.

— Ah! beh rövid volt ez ut! még alunni szerettem volna.

Vilmos is felette rövidnek találá az utat, s akárhányszor egy városligeti sétakocsizás hosszabbnak tetszék. A nőt lesegíté s a kávézó terembe vezette.

— Nos kialudta magát? — kérdé a nő párolgó csészéjéből egyet szörpölve.

— I . . gen — habozott Vilmos.

— Voltak kellemes álmai?

— Monte Christo, hogy utazási unalmait rövidítse s magának szép álmat szerezzen, „hatchis“-t evett. . .

— S ön?

— Én egy léget szítam kegyeddel, s utam percznyi, álмам mennyei volt.

Az utazók ismét helyre vergődtek, a harsány fütty végig szeldelé a leget, s egy zökkenés után megindultak.

Ujra egy rövid álom, s a hajnal első sugaraival az utazók is elevenülni kezdtek. Egyik szivarra gyujtott, másik a Pozsonyban eltett kalács fogyasztásához látott, a harmadik „jó reggelt“ kívánt, negyedik öltözékét rendezgeté, végre mindenki tön valamit.

Ez tegnap félheszakadt beszéde fonalát akará folytatni szomszédjával, ki szemmeresztve néz rá; egész más egyén ül mellette. Az bocsnatért esd, hogy tévedésből más köpenyét gyürte feje alá; itt szóváltás van kicserélt kalapok miatt, ott uti táska után szitkozodnak; amott a tegnapi Presse számát keresik. A fejek borzasak, az arcok gyürödtek, a szemek álmosak, s az öltözékek rendetlenek. Ah! egy illy vaspályai hajnal érdekes! Miután mindenki rendben

találá magát, holmijét maga körül gyűjté, a mindenféle izetlen beszélgetésekre új tér nyílt.

— Még néhány percz — kezdé nehéz lélekzettel Vilmos — és Bécsben leszünk.

— Hova száll ön? — kérdé a nő.

— Sehova.

— Hogyan?

— Kötelességem int, azonnal tovább utazom.

A nő arca elkomorult, s kendőjét ajkaira nyomva busan fordítá szemeit Vilmosról a szabadba.

— Mi lelte kegyedet?

A nő fejét rázva, kendőjével inté: „semmi.“

— Igen de

— Legyen nyugodt, s utazzék szerencsésen.

— Köszönöm szives ohajtását, de kérem legalább nézzen rám.

A nő teljesíté, szemei könnyel telvék, arcán fájdalom ül.

— Az istenért! mi lelte?

— Ohajtja tudni?

— Igen, igen!

— Ne utazzék.

Vilmos fájdalmas sziszegéssel harapott ajkiba.

— Kérem — esenge a nő.

— Ah!

— Csak huszonnégy órát, kedvemért.

— Maradni fogok — határozá Vilmos, s a második sürgönyvel vigasztalá magát: Nagybátyja veszélyen kívül van, nincs ok aggodalomra, ne siessen.

A nő arca kiderült, ajkin örömmosoly lengett, s szemeiből elégtelenség sugárzott.

Bécsben a szép utazónét, társalkodónéját, s a szobalányt Vilmos bérkocsira segítvén

— Lipótváros, aranybárány! — kiáltá.

— A kocsi elrobogott.

Darabig gondolatokba mélyedve tekinté a távozók után, s „már mind-egy“ kiáltással kocsiba veté magát, s az iménti után hajtatott.

Vilmos a czimzett szállodába érkezvén, a szobalegényt azonnal előcsengeté.

— Egy asszonyság, társalkodónéja s szobalánya kíséretében érkezék?

— Igen uram, az első emeleti 8. és 9-dik szám alatt.

— A bejelentési lapot ha megirták, egy pillantra mutassa meg.

A szobalegény beleegyezőleg inte fejével.

— Most nekem is szállást.

— A tizenhetedik szám előszobával van.

— Menjünk hát.

Kimerülten veté magát Vilmos a pamlagra s két tenyerével homlokát sujtva felkiáltott:

— Mi történt velem minden?! Én örültem meg, vagy azon nő, vagy szerencsétlenségünkre mindkettőn!? oh jaj nekem! beteg vagyok, fejem zug, eszméletem elhagy... mit tegyek? hát ha ő is így szenved, bizonyosan szenved, vagy nem láttam-e arcát elhalaványulni, szemeiben a könnyeket?... de hát mi ez, szerelem? lehet-e annak tizenkét óra alatt illy fokra fejlődni? nem, nem! az lehetlen, ez nem szerelem, ez sokkal több, ez örütség! — midőn tárczáját az asztalra sujtá, abból egy hervadozó rózsza hult ki, Vilmos felvevé, epedőn nézett rá, s ismét eldobá — Hermin! szegény Hermin! igazad volt tegnap, midőn melleden e pihenő rózsát kérém, azt mondani: minek, hogy első szeszélyénél a légbe szórja?... mit érdelek én, mögöttem egy ártatlan lányka szivepedve vár, előttem haldokló nagybátya, dús örökség, és én? én itt megbüvölve veszteglek.

A szobalegény elmélkedésiben zavará, egy beirt s egy beirandó lapot nyujtván át.

Vilmos belepillantott. „Árkay Jolán, földbirtokos stb.“

— Jolán? — sohajtá magában — legalább nevét tudom. Jolán... mint illik neki e szép név.

Két éji álmatlanság után pihenni kívánt, lenyugvék, de olly izgatott volt, lelke annyira hullámozott, hogy erőlködései daczára sem birt egy percznyi türelmet szerezni. Járt, tombolt és sohajtozott; kezét szívére nyomta, s mig ajkin boldogító mosoly ült, éghez emelt szemei könyben usztak.

Igy folyt le néhány óra, mig végre az öltözködés ideje megjött.

Mi történt az alatt a 8. és 9-dik számú szobákban?

Jolán reggelizett, az ablakokat lefüggönyözteté, s tizenegyedfélig aludt.

Mennyire különbözik az emberi természet, két lényt ugyan egy szenvedély emészt, s az egyik éhség, álmatlanság s lelki viharoknak teszi ki magát, mig a másik jó étvágy mellett sohajtoz, álomba temeti szenvedéseit s gyönyörökben keres szórakozást. Jolán tükör előtt fejékét rendezgeté, többi piperéjén is némi igazítást tőn, s egy kaczer fordulat után önelégült mosolylyal mondá társalkodónéjának:

— Jöhet.

Egy percz mulva Vilmos állott előtte.

Jolán végtelen bájjal üdvözlé az érkezőt.

Vilmos öntudat nélkül ejté el kalapját, s kezeit összecsapva felkiáltott.

— Igéző lény! engedje hogy csodáljam.

— Hízeltgő!

— Nem, nem! oh nem! kegyed imádandó.

— Szólásmód.

— Elhiszem, hogy kegyed milliószor hallá.

— Jól van, jól. Akar lovagom lenni?

— Minden a világon kedvéért, csak engedje, hogy körében maradhassak.

— Karát kérem.

— Akár éltetemet — viszonzá Vilmos s nagyot sohajta, midőn a szép hölgy karát karába ölté.

— Előbb rövid gyalogsétára kérem föl, aztán kocsizásra, így az ebéd jobban fog izleni.

— És estére melyik színházba?

— Daljátékba.

Vilmos páholyért küldé.

„Borgia Lucretia“ adatott.

A páholy főüléseit Jolán s társalkodónéja foglalá el, mögöttük Vilmos merenge.

Az előadás javában folyt. Jolán Vilmoshoz fordul e kérdéssel:

— Hol képzeled ön most magát?

— Az egekben.

— Ne olly fellengzőn, . . . itt a földön értem . . . lám én egészen Pesten vagyok, Csillag Róza és Stéger. . . .

— Ah! igen ők? . . .

— Nemde rövid idő előtt ott éneklének együtt?

— Ott emelkedőnek fel, s majd ha az egész világban leszereltek, oda térendnek vissza jó dűj mellett elenyészni.

— Hallgassa csak, e kettőst felségesen éneklük.

Hasonló megjegyzések közt ment végbe az előadás.

A szállodába tértek. A lépcsőkön a társalkodóné előre futott, Vilmos körültekinte; senki gondolá, s ezzel Jolánt hirtelen átölelvén, megcsókolkolá.

Jolán arcza haragra gyuladt s szemei szikráztak; Vilmost magától eltaszítá e szóval:

— Vakmerő!

— Bocsánat.

— Soha.

— Jolán!

— Nem akarom hallani.

— Szépsége elkábíta, szenvedélyem elragadott . . . vétkezém, de ne te gyen semmivé. Tekintsen rám.

— Nem akarom látni.

- Most nekem is szállást.
- A tizenhetedik szám előszobával van.
- Menjünk hát.

Kimerülten veté magát Vilmos a paunlagra s két tenyerével homlokát sujtva felkiáltott:

— Mi történt velem minden?! Én örültem meg, vagy azon nő, vagy szerencsétlenségünkre mindketten!? oh jaj nekem! beteg vagyok, fejem zug, eszméletem elhagy... mit tegyek? hát ha ő is így szenved, bizonyosan szenved, vagy nem láttam-e arcát elhalaványulni, szemeiben a könnyeket?... de hát mi ez, szerelem? lehet-e annak tizenkét óra alatt illy fokra fejlődni? nem, nem! az lehetlen, ez nem szerelem, ez sokkal több, ez örütség! — midőn tárczáját az asztalra sujtá, abból egy hervadozó rózsa hult ki, Vilmos felvéve, epedőn nézett rá, s ismét eldobá — Hermin! szegény Hermin! igazad volt tegnap, midőn melleden e pihenő rózsát kérém, azt mondani: minek, hogy első szeszélyénél a légbe szórja?... mit érdelek én, mögöttem egy ártatlan lányka szivepedve vár, előttem haldokló nagybátya, dús örökség, és én? én itt megbüvölve veszteglek.

A szobalegény elmélkedésiben zavará, egy beirt s egy beirandó lapot nyujtván át.

Vilmos belepillantott. „Árkay Jolán, földbirtokos stb.“

— Jólán? — sohajtá magában — legalább nevét tudom. Jolán... mint illik neki e szép név.

Két éji álmatlanság után pihenni kívánt, lenyugvék, de olly izgatott volt, lelke annyira hullámozott, hogy erőlködései daczára sem birt egy percznyi türelmet szerezni. Járt, tombolt és sohajtozott; kezét szívére nyomta, s mig ajkin boldogító mosoly ült, éghez emelt szemei könnyben usztak.

Igy folyt le néhány óra, mig végre az öltözködés ideje megjött.

Mi történt az alatt a 8. és 9-dik számú szobákban?

Jolán reggelizett, az ablakokat lefüggönyözteté, s tizenegyedélig aludt.

Mennyire különbözik az emberi természet, két lényt ugyan egy szenvedély emészt, s az egyik éhség, álmatlanság s lelki viharoknak teszi ki magát, mig a másik jó étvágy mellett sohajtoz, álomba temeti szenvedéseit s gyönyörökben keres szórakozást. Jolán tükör előtt fejkét rendezgeté, többi piperéjén is némi igazítást tön, s egy kaczer fordulat után önelégült mosolylyal mondá társalkodónéjának:

— Jöhet.

Egy percz mulva Vilmos állott előtte.

Jolán végtelen bájjal üdvözlé az érkezőt.

Vilmos öntudat nélkül ejté el kalapját, s kezeit összecsapva felkiáltott.

— Igéző lény! engedje hogy csodáljam.

— Hízalgő!

- Nem, nem! oh nem! kegyed imádandó.
- Szólásmód.
- Elhiszem, hogy kegyed milliószor hallá.
- Jól van, jól. Akar lovagom lenni?
- Minden a világon kedvéért, csak engedje, hogy körében maradhassak.
- Karát kérem.
- Akár éltemet — viszonzá Vilmos s nagyot sohajta, midőn a szép hölgy karát karába ölté.
- Előbb rövid gyalogsétára kérem föl, aztán kocsizásra, így az ebéd jobban fog izleni.
- És estére mellyik színházba?
- Daljátékba.
- Vilmos páholyért küldé.
- „Borgia Lucretia“ adatott.
- A páholy főüléseit Jolán s társalkodónéja foglalá el, mögöttük Vilmos merenge.
- Az előadás javában folyt. Jolán Vilmoshoz fordul e kérdéssel:
- Hol képzeli ön most magát?
- Az egekben.
- Ne olly fellengzőn, . . . itt a földön értem . . . lám én egészen Pesten vagyok, Csillag Róza és Stéger. . . .
- Ah! igen ők? . . .
- Nemde rövid idő előtt ott éneklének együtt?
- Ott emelkedének fel, s majd ha az egész világban leszerepeltek, oda térendnek vissza jó djf mellett elenyészni.
- Hallgassa csak, e kettőst felségesen éneklik.
- Hasonló megjegyzések közt ment végbe az előadás.
- A szállodába tértek. A lépcsőkön a társalkodóné előre futott, Vilmos körültekinte; „senki“ gondolá, s ezzel Jolánt hirtelen átölelvén, megcsókolká.
- Jolán arca haragra gyuladt s szemei szikráztak; Vilmost magától eltaszítá e szóval:
- Vakmerő!
- Bocsánat.
- Soha.
- Jolán!
- Nem akarom hallani.
- Szépsége elkábíta, szenvedélyem elragadott . . . vétkezém, de ne tegyen semmivé. Tekintsen rám.
- Nem akarom látni.

— Mivé legyek?

— Utazzék — ezzel Jolán szobájába tünt.

E rövidke jelenet Vilmost villámként sújtá; mozdulatlan, s gondolat nélkül állt meg helyén.

— Utazzam? — sohajtá nagy sokára — utazzam most, s haragját magammal vigyem? hát ha az épület falai összeomlással fenyegetnének, tennék-e egyetlen lépést e szállodából, míg ki nem engesztetem. Szegény nagybátya, én ugy sem segíthetek rajtad... s a dús örökség?... inkább vesszen az, mint üdvem! Jolán! a viszontlátásig — e felkiáltás után ingadozó léptekkel távozott.

Más nap Jolánnál látogatást tön, elutasított; délután ismét, s tudtára adatott, hogy Jolán lázban szenved.

— Ó beteg! — sohajtá Vilmos — oh! hát én, ki ennyire kinoztatom?

Levelet irt; lefesté szenvedélyét, fájdalmát, kétségbesését. Kihallgatást esde, s bocsánatot vétkeért. Elküldé Jolánnak, félóra mulva engedelmet nyert a szép hölgnél megjelenhetni.

Vilmos arczán a nyugtalanság eleven színekkel volt festve, midőn Jolánhoz belépe, szenvedő hangon mondá:

— Kegyetlen!

— Azt hiszi, csak ön szenved? — viszonzá a halványság által még érdekesbbé lett Jolán.

— Remélhetek. . . .

Jolán kezét nyujtá, s Vilmos azt lángoló csókjaival halmozá.

— Most — kezdé Vilmos egészen neki szellemülve — birom engesztelését, reggel utazni fogok.

Jolán megrezzent.

— Egy hét mulva látandom.

— Soha!

— Akkorára visszatérek.

— Egy hét mulva megjő férjem.

— Történjék hát a mi akar, én nem mehetek — Vilmos ezen szavaiban annyi bensőség, olly meleg érzelem feküdt, hogy lehetetlen volt rajta meg nem indulni.

Jolán szánakozó mosolylyal fordult felé, kezét édesen megszorítá s töredezett hangon rebegé:

— Nem tartóztathatom, Isten önnel.

— De nem mehetek.

— Fusson.

— Elüz?

— Nem, de kérem.

— Hasztalan.

— Én önnek ártottam, ön meg fog átkozni.

— Átkozni én? ... veszitem el bár mindenem kegyed által, nyomoromban is imádni fognám, öljön meg, s én lábainál kegyedet áldva adandom ki lelkemet.

— Hagyjon el kérem, lázam visszatér, fejem szédelg — türedezé Jolán homlokát tenyerébe rejtve — siessen.

— Az istenért!

— Küldje a szobalyányt. Tagjaim zsibbadoznak... esedezem.

— A viszontlátásig — sohajtá Vilmos s távozott.

Alig lépett ki, Jolán a pamlagról felugorván kinosan kapkoda fejéhez, kis lábával tombolt, szép szemeiből könnyet törüle, kendőjét elébb összegyűrű s aztán ketté tépte... végre fájdalmas sziszegő hangon sohajtá:

— Mit miveltem?... erőm hanyatlik, akaratom ingadoz, érzem gyengülök... szegény Vilmos! és szerencsétlen én! nem akarom őt többé látni.

Két egymásutáni nap Vilmos azzal utasított el Jolán előszobájából: „ő nga alszik, ő nga rosszabbul van, lázrohama növekszik.“ Harmadnap Vilmos kimerülten veté magát a karszékbe, s még az nap betegen az ágyba. Most Jolánon volt a sor a szenvedő állapotá után tudakozódni.

Vilmosnál inkább izgatottság, nyugtalan élet, álmatlan éjek volt, mint betegség; huszonnégy óra alatt mind kiheveré.

Első dolga volt Jolánt meglátogatni.

A nő egészen megváltozott, szemeiben bánat, vonásain félelem s ajkain keserűség volt.

Vilmos okát kérdé.

— Elég korán fogja megtudni — nyéré válaszul.

— De én most ohajtanám — sürgeté Vilmos.

— Közelg egy percz, mellytől rettegek.

— Férje érkezte?

— Melly mielőtt bekövetkeznék — folytatá Jolán Vilmos közbeszólásától nem zavartatva — önnek egy kinos vallomással tartozom.

E perczben az ajtón ifju lép be, tetőtül talpig mély gyászban, arcán boszu s elégületlenség ül.

Jolán és Vilmos egyszerre kiálták:

— Ottó!

— Ah férjem! — mond az érkező elé sietve a nő.

— Unokavérem! — mond Vilmos, s zavarodva tőn egy lépést hátra.

— Nagybátyánk meghalt — kezdé Ottó.

— Hogyan? — sohajtá Vilmos,

— Mivé legyek ?

— Utazzék — ezzel Jolán szobájába tünt.

E rövidke jelenet Vilmost villámként sujtá; mozdulatlan, s gondolat nélkül állt meg helyén.

— Utazzam? — sohajtá nagy sokára — utazzam most, s haragját magammal vigyem? hát ha az épület falai összeomlással fenyegetnének, tennék-e egyetlen lépést e szállodából, míg ki nem engesztelem. Szegény nagybátya, én ugy sem segíthetek rajtad... s a dús örökség?... inkább vesszen az, mint üdvem! Jolán! a viszontlátásig — e felkiáltás után ingadozó léptekkel távozott.

Más nap Jolánnál látogatást tön, elutasított; délután ismét, s tudtára adatott, hogy Jolán lázban szenved.

— Ó beteg! — sohajtá Vilmos — oh! hát én, ki ennyire kinoztatom?

Levelet irt; lefesté szenvedélyét, fájdalmát, kétségbesését. Kihallgatást esde, s bocsánatot vétkeért. Elküldé Jolánnak, félóra mulva engedelmet nyert a szép hölgnél megjelenhetni.

Vilmos arczán a nyugtalanság eleven színekkel volt festve, midőn Jolánhoz belépe, szenvedő hangon mondá:

— Kegyetlen!

— Azt hiszi, csak ön szenved? — viszonzá a halaványság által még érdekesbbé lett Jolán.

— Remélhetek. . . .

Jolán kezét nyújtá, s Vilmos azt lángoló csókjaival halmozá.

— Most — kezdé Vilmos egészen neki szellemülve — birom engesztelését, reggel utazni fogok.

Jolán megrezzent.

— Egy hét mulva látandom.

— Soha!

— Akkorára visszatérek.

— Egy hét mulva megjő férjem.

— Történjék hát a mi akar, én nem mehetek — Vilmos ezen szavaiban annyi bensőség, olly meleg érzelem feküdt, hogy lehetetlen volt rajta meg nem indulni.

Jolán szánakozó mosolylyal fordult felé, kezét édesen megszorítá s töredezett hangon rebegé:

— Nem tartóztathatom, Isten önnel.

— De nem mehetek.

— Fusson.

— Elüz?

— Nem, de kérem.

— Hasztalan.

— Én önnek ártottam, ön meg fog átkozni.

— Átkozni én?... vesztsem el bár mindenem kegyed által, nyomoromban is imádni fognám, öljön meg, s én lábainál kegyedet áldva adandom ki lelkemet.

— Hagyjon el kérem, lázam visszatér, fejem szédelg — üredezé Jolán homlokát tenyerébe rejtve — siessen.

— Az istenért!

— Küldje a szobalyányt. Tagjaim zsibbadoznak... esedezem.

— A viszontlátásig — sohajtá Vilmos s távozott.

Alig lépett ki, Jolán a pamlagról felugorván kinosan kapkoda fejéhez, kis lábával tombolt, szép szemeiből könnyet törölte, kendőjét elébb összegyűrte s aztán ketté tépte... végre fájdalmas sziszegő hangon sohajtá:

— Mit miveltem?... erőm hanyatlak, akaratom ingadoz, érzem gyengülök .. szegény Vilmos! és szerencsétlen én! nem akarom őt többé látni.

Két egymásutáni nap Vilmos azzal utasított el Jolán előszobájából: „ő nga alszik, ő nga rosszabbul van, lázrohama növekszik.“ Harmadnap Vilmos kimerülten veté magát a karszékbe, s még az nap betegen az ágyba. Most Jolánon volt a sor a szenvedő állapota után tudakozódni.

Vilmosnál inkább izgatottság, nyugtalan élet, álmatlan éjek volt, mint betegség; huszonnégy óra alatt mind kiheveré.

Első dolga volt Jolánt meglátogatni.

A nő egészen megváltozott, szemeiben bánat, vonásain félelem s ajkain keserűség volt.

Vilmos okát kérdé.

— Elég korán fogja megtudni — nyéré válaszul.

— De én most ohajtanám — sürgeté Vilmos.

— Közelg egy percz, mellytől rettegek.

— Férje érkezte?

— Melly mielőtt bekövetkeznék — folytatá Jolán Vilmos közbeszólásától nem zavartatva — önnek egy kinos vallomással tartozom.

E perczben az ajtón ifju lép be, tetőtül talpig mély gyászban, arczán boszu s elégtelenség ül.

Jolán és Vilmos egyszerre kiálták:

— Ottó!

— Ah férjem! — mond az érkező elé sietve a nő.

— Unokavérem! — mond Vilmos, s zavarodva tön egy lépést hátra.

— Nagybátyánk meghalt — kezdé Ottó.

— Hogyan? — sohajtá Vilmos,

— Mivé legyek ?

— Utazzék — ezzel Jolán szobájába tünt.

E rövidke jelenet Vilmost villámként sujtá; mozdulatlan, s gondolat nélkül állt meg helyén.

— Utazzam?—sohajtá nagy sokára—utazzam most, s haragját magammal vigyem? hát ha az épület falai összeomlással fenyegetnének, tennék-e egyetlen lépést e szállodából, míg ki nem engesztetem. Szegény nagybátya, én ugy sem segíthetek rajtad... s a dús örökség?... inkább vesszen az, mint üdvem! Jolán! a viszontlátásig — e felkiáltás után ingadozó léptekkel távozott.

Más nap Jolánnál látogatást tön, elutasított; délután ismét, s tudtára adatott, hogy Jolán lázban szenved.

— Ó beteg! — sohajtá Vilmos — oh! hát én, ki ennyire kinoztatom?

Levelet irt; lefesté szenvedélyét, fájdalmát, kétségbesését. Kihallgatást esde, s bocsánatot vétkeért. Elküldé Jolánnak, félóra mulva engedelmet nyert a szép hölgnél megjelenhetni.

Vilmos arcán a nyugtalanság eleven színekkel volt festve, midőn Jolánhoz belépe, szenvedő hangon mondá:

— Kegyetlen!

— Azt hiszi, csak ön szenved? — viszonzá a halaványság által még érdekesbbé lett Jolán.

— Remélhetek. . . .

Jolán kezét nyújtá, s Vilmos azt lángoló csókjaival halmozá.

— Most — kezdé Vilmos egészen neki szellemülve — birom engesztelését, reggel utazni fogok.

Jolán megrezzent.

— Egy hét mulva látandom.

— Soha!

— Akkorára visszatérek.

— Egy hét mulva megjő férjem.

— Történjék hát a mi akar, én nem mehetek — Vilmos ezen szavaiban annyi Lásoség, olly meleg érzelem feküdt, hogy lehetetlen volt rajta meg nem indulni.

Jolán szánakozó mosolylyal fordult felé, kezét édesen megszorítá s töredezett hangon rebegé:

— Nem tartóztathatom, Isten önnel.

— De nem mehetek.

— Fusson.

— Elüz?

— Nem, de kérem.

— Hasztalan.

— Én önnek ártottam, ön meg fog átkozni.

— Átkozni én?... vesztsem el bár mindenem kegyed által, nyomoromban is imádni fognám, öljön meg, s én lábainál kegyedet áldva adandom ki lelkemet.

— Hagyjon el kérem, lázam visszatér, fejem szédelg — Üredezé Jolán homlokát tenyerébe rejtve — siessen.

— Az istenért!

— Küldje a szobalyányt. Tagjaim zsibbadoznak... esedezem.

— A viszontlátásig — sohajtá Vilmos s távozott.

Alig lépett ki, Jolán a pamlagról felugorván kinosan kapkoda fejéhez, kis lábával tombolt, szép szemeiből könnyet törölte, kendőjét elébb összegyűrte s aztán ketté tépte... végre fájdalmas sziszegő hangon sohajtá:

— Mit miveltem?... erőm hanyatlik, akaratom ingadoz, érzem gyengülök .. szegény Vilmos! és szerencsétlen én! ném akarom őt többé látni.

Két egymásutáni nap Vilmos azzal utasított el Jolán előszobájából: „ő nga alszik, ő nga rosszabbul van, lázrohama növekszik.“ Harmadnap Vilmos kimerülten veté magát a karszékbe, s még az nap betegen az ágyba. Most Jolánon volt a sor a szenvedő állapota után tudakozódni.

Vilmosnál inkább izgatottság, nyugtalan élet, álmatlan éjek volt, mint betegség; huszonnégy óra alatt mind kiheveré.

Első dolga volt Jolánt meglátogatni.

A nő egészen megváltozott, szemeiben bánat, vonásain félelem s ajkain keserűség volt.

Vilmos okát kérdé.

— Elég korán fogja megtudni — nyéré válaszul.

— De én most ohajtanám — sürgeté Vilmos.

— Közelg egy percz, mellytől rettegek.

— Férje érkezte?

— Melly mielőtt bekövetkeznék — folytatá Jolán Vilmos közbeszólásától nem zavartatva — önnek egy kinos vallomással tartozom.

E perczben az ajtón ifju lép be, tetőtül talpig mély gyászban, arczán boszu s elégtelenség ül.

Jolán és Vilmos egyszerre kiálták:

— Ottó!

— Ah férjem! — mond az érkező elé sietve a nő.

— Unokavérem! — mond Vilmos, s zavarodva tön egy lépést hátra.

— Nagybátyánk meghalt — kezdé Ottó.

— Hogyan? — sohajtá Vilmos,

— Ostendéből jövök.

— Férje unokabátyám, s Ostendéből jő? ... ugy van, mindent értek.
Oh álnok világ! —

— Hasztalan minden — szóla keserü hangon Ottó — az örökös te vagy; nekem nyomoru huszezer fttal törle ki szemeimet, pedig én fogám be az övét örökre.

— Mit nekem örökség, vagyon, én többet veszíték... oh mint megvagyok semmisülve! — Perczig tartó fájdalmas küzdés után szemeit megtörle, fejét daczosan fölemelé, büszkén tekintte körül s távozni akart, ekkor írószer ötlük szemébe, tollat ragad s hevesen néhány sort ír, a lapot összehajtja, s Jolán elé dobván, mondá:

— E színlett érzelmeknek ár volt szabva; nem akarom önöket meglopni — s elrohant.

Jolán reszketve bontá fel a lapot.

„Kötelezvény százezer ftról.“

A hölgy szét akará tépni, férje kikapá kezéből s e szókkal rejté zsebébe:

— Isten és ember előtt jogom van hozzá.

Jolán fejét a pamlag támjára fektetve, keserü könyekbe tört ki.

N É P D A L O K.

BIADORTÓL

I.

Rózsával van tele fám,
Te vagy rajt édes rózsám,
Meghajlik az egész fa,
Annyi a szépség rajta!

Jaj be szép vagy oda fönn!
Egy ágon minden öröm;
Ne szedj annyit, hol az ég —
Kötényedben van elég.

II.

Ott lakom én a hegy alján,
Hol hamarább nyilik a lány,
Hamarább érik a bor is,
Hol jó kedvvel jár a kocsis.

Sok a bor, sok a gabona,
Sok mező s annyi paripa,
Isten áldja meg e földet!
Hogy teremjen ez tán többet.

A HUSZÁRLÓ.

TÓTH KÁLMÁNTÓL.

A huszárló nem olyan ló,
Mint a többi közönséges,
Megérzi, hogy ki az ura,
S aztán ő is büszke, kényes.
Ha még tegnap hámban volt is,
Csak egy kis sarkantyú neki,
S ma már lábát mondhatatlan
Gyönyörűségesen szedi.

Ugy ismeri a gazdáját
Mintha csak pajtása vóna —
Ha már kardcsörgésit hallja,
Fölnyerit az istállóba,
S mikor beér a gazdája,
Ugy megvihog, úgy megkapál —
Csak egy kissé nagyobb öröm,
Meg is szolamlanék talán.

Keze között huszárjának
Engedelmes mint a bárány,
Hanem azért a mikor kell,
Valóságos tüzes sárkány.
Legveszettebb pedig akkor,
Ha megülni más akarja,
Természete, hogy hátára
Csak a gazda huszárt hagyja.

Akárminő jó dolga van,
Lehet zabja, vize elég —
Ha gazdája buslakodik,
Ő is lesüti a fejét.
De mikor a huszár vigad,
Bár mindene csak zabszalma —
Majd kibujik a bőréből,
Ugy ugrál az istenadta.

Háborúban egy félhuszár!...
Ha gazdája levág hatot,
A mennyi a hatnak fele,
Hármat mindig összetapod.
S ha a huszár hetet talál,
Adós még akkor sem marad,
Ő akkor egy negyedikből,
Legalább is jót kiharap.

Vénségére kimustrálják —
S olyan ló lesz, mint a többi....
Szépen eke elé fogja
Holmi szántóvető földi,
Napról napra levertebb itt,
Semmi sem kell többé neki...
Uj gazdája buslakodik:
Hogy a lovát mi lelheti.

Egyszer így a szántás közben,
Hogy huszárok mennek arra:
Nagyot nyerit a vén állat,
Mikor a trombitát hallja.
S földhöz vágva öreg testét,
A halálhoz így lel módot....
Uj gazdája azt mondja rá:
Alighanem huszárló volt!

É N É S N Ő M.

(EGY BARÁTOM ÉLETÉBŐL.)

HINÁR JÁNOSTÓL.

(Folytatás.)

Egy szép őszi estén, egy hoszu séta után Ákossal — ki Elvirának a házbajöve-tele óta visszajött utazásából — együtt kísértük haza Elvirát. A park szegélyzeténél, egy virágterület szélén Elvira szép thea-rózsabimbót vón észre, én siettem azt szá- mára leszakítani, keztyűmet gyorsan lerántván, hogy azt szabad kézzel köny- nyebben letörhessen, ujjamat megvérezém; Elvira a rózsát keblére tüzé, s enye- legve jutalmul kendőjével akará kezemet bekötni, de legott elsápadt, kezemet ma- gától eltaszítá s a virágot messzire elhajítva Ákos karján a házba besietett. Sokáig néztem utána elbámulva, e szokatlan magaviseletét fel nem foghatván. Mire a tár- salgó terembe visszatértem, Elvirát nagynénemmel találtam, mindkettőt rendkívül fel- indulásban; épen kérdezni akartam őket a jelenet okáról, midőn a szöke hölgy Elek s Ákossal a szobába léptek s nagynéném hallgatást intett.

A majd idegenségig feszített beszélgetést egy lovaslegény belépte szakasztá félbe, ki a szomszéd póstaállomásról két levelet hozott, egyike nagynénémnek, má- sika a szöke hölgynek szolt, mindkettő a levél olvasása után annak tartalmával meg- elégedve lenni látszott.

— Ön szinte a bárónétól kapta levelét? — kérdé néném a szöke hölgytől.

— Nem — egy barátnőmtől, — nagysádé tehát tőle van?

— Igen! általam felszólítatja önt, hogy e hét alatt még elfoglalhatja helyét, de azt tartom, önnek most már kevés kedve leend azt elfogadni, tevő hozzá néném némi csipősséggel.

— Nagysád tehát már tudná! . . .

— Oh igen, fájdalom nemcsak sejtettük, de már tudjuk is, nemde Elvira?

— Én nem értem önöket.

És valóban összevetve a szöke hölgy nyílt arcán feltünő őszinte kételkedést a másik két nő együtt váltott gunyoros pillanataival, magam se értheték mit is e zavarból.

— Egyébiránt igaz, senki sem veheti önnek rossz néven, hogy sorsának illy kedvező fordulatára törekedett — folytatá nagynéném — egy nevelőnő s egy urhölgy közt igen nagy a különbség, kár mégis, hogy ön életkényelmét mások elrabolt szív- nyugalmán vásárlá.

— Néném ön túlbecsüli az árút! valóban—kiálta fel ingerülten Elvira mig hara- gos szemeit rám függeszté — a tárgyért, melly olly könnyen veszendő pazarlás volna, olly drága ár, melly fölérne egy nő szívbánatával.

Ez már világosb volt, hogy most mindketten a nők szavainak czélzatai iránt tisztában ne lettünk volna, én kitörni akartam, de a szöke hölgy visszatartóztatott.

— Uram! — szolt ő — bocsánat, de nincs szükségem bárki védelmére — e sza- vaknak indulatos rezgése azonban legyőzé, hogy nemes haragjának elfojtásában re- mekelt.

Kis szünet lépett közbe, míg a sértett hölgy márvány homlokán felduzzadt erecskékből a nyargaló vér rendesb keringésbe jött, míg ajkai remegése megszűnt, mig felindult keble hánykodása lenyugodott.

— Nagysád én vett kegyeiért mély hálámat viendem a messze távolba is — szólt a hölgy szeliden.

— Kár önnek távolba menni, midőn olly közel van, kinél ön olly messze ment, felelt nénéem ismét gunyorral.

Csak a bántott nő parancs-tekintete birta fékezni kifakadásomat.

— Nagysád Elvirával együtt neheztelni látszik rám, úgy tartom nagysád iránti tiszteletem hódolatát teszem, midőn azt állítom, hogy szavai értelmét fel nem fogom, mert megvagyok győződve arról, hogy azok jelentősége nagysád kegyes lelkületével soha sem jöhet összhangzásba.

— Milly finom leczkézés ez a kisasszonytól! — szólt közbe Elvira — igen sajnós, hogy nevelőnői hivatását eltéveszti, örültem volna egykor házamhoz megnyerhetni, és jövődjéről komolyabban gondoskodtam volna, mint más tán csak... kéjvadász!!...

E szó villám volt, melly szívemnek azon részét találá, hol Elvira neve állt. A szőke hölgy arczát kezeivel befödé s egy karszékre rogyott.

— Ezt nem tűrhetem tovább! kiálték fel indulattal fordulván Elvira felé — lány! most begyőzéd, hogy gondolatod szüzesége, érzeményeid szeplőtlenesége fertőztetve van a gyűlölet és rágalom fulánkjától, bemérgezett kebledben nem lehet őszinte és tiszta egy szivdobbanás is, megvetem szerelmedet! de mielőtt távozom, elégtételt akarok e sértett angyal számára, kit miattam ártatlanul bántottak meg...

— Uram! — emele szót közbe a szőke hölgy — megtiltom önnek fájdalommal közbe elegyíteni magát, szavait zokogás fojtá el, mire a szobából hirtelen eltűnt.

Elvirát könyzárpor borítá el, a pamlag előtt térdre rogyott s arczát kezeibe sülyeszté; a bosszú vagy bánat fájdalommal kizozta-e őt, nem tudom, én nagynéném intését követtem s eltávoztam, a szőke hölgyhez valék indulandó, de szobáját zárva lettem.

Egy mennyből üzött lélek gyötrellem-szárnyain barangoltam be perczek alatt a parkot, kertet, a lak egész közel vidékét minden lomb alatt, melly ez előtt boldogságom árnyalá be, gunyoros daemonok torzképei vigyorogtak rám, szívem mintha kiszakadt volna, üréért a gyötrellem s kétségbesés tusakodtak volna.

Mire tikkadtan szobámba jövék, asztalomon egy levélkét találtam, a szőke hölgy holnap indulandó volt s még ez este velem beszélni kívánt, én siettem hozzá, s mint-hogy az ebédlőn keresztül közelebb leheté hozzá jutni, erre vettem utamat; az ebédlő egy kis terembe nyílt, melly mintegy előterme volt a szőke hölgy szobájának; ajtaja nyitva volt, de lépteimet a terem puha szőnyege el nem árulá, bent szavakat hallottam, Elek hangjára ismertem, ő bucsuzott s bocsánatért könyörgött... most a szőke hölgy ezüst szava csengett.

— Te soha sem ismertél Elek, azért neked rég megbocsátottam, légy boldog, emlékezz rám ollykor... én őszinte testvéred voltam Elek... atyád házat, atyád drága emlékét soha el nem feledendem... Isten veled!! e szavakban a bucsuzás őszinte megindulása rezgett. Elek a szőke hölgy kezét megcsókolá s a főajtón eltávozott.

Mi viszony lehet még is e két lény közt?... mi lenne más, mint hogy egy érdemtelen birja a legnemesb nő hajlamát.

Én elfogult kobellel léptem be a szobába, mellynek tágas üreit csak egy gyer-
tya fénye gyéren világítja.

— Egy kérésem leend önhez! — szólita meg a hölgy, míg kezével a bársony
causeusen mellette helyet mutatott.

— Egy igen hő kérésem leend önhez!... ön nemde a mai est kellemetlen jele-
netéről soha nem fog említést tenni Elvira előtt?

— Sajátságos sorsom van ön előtt, ön olly képeket kíván mindenkor lelkemből
kitörteni, mellyek hivek maradnának a legközönyösb könnyelműség emlékének is.

— Én a férfitől csak hallgatást kérek.

— Mint bátyja hallgatni fogok egy feltét alatt?

— És az volna?

— Hogy öntől bocsánatot esdjen!

— Ez engem érdekel egyedül, — ezen már túl vagyunk... s mit is akarna ön
evvel elérni?

— Önt részben legalább megboszolni.

A nő boudoirja asztaláról egy levelet vón elő.

— Ön jelen volt, midőn e levelet kaptam, tartalmát e házban még senkivel
sem közöltem, — olvassa ön.

A levélben a szóke hölgy arról értesítették: hogy egy német báró távol rokona
meghalálozván, az végrendeletében tömérdek javait a szóke hölgynek hagyá.

— Bámulva tekintettem a ritka nőre, ki a szerencsét szint olly szende nyugodt-
ságú mosolylyal üdvözli, mint türte balsorsát.

— Mit gondol ön, ha megtorlást szomjaztam volna, tehette volna-e ezt éret-
tem bárki úgy, mint enmagam e levél felmutatásával, de mit fogtam elérni? önök
szemei előtt a megszégyenítés zavar pirjával borittatom el a nőket, ók perczekre sem-
misítve leendettek... de ez életben soha meg nem bocsátották volna sértett büsz-
keségemnek e valóban hervatag győzelmét... s mit nyeredtettem volna, ha ön Elvi-
rát előttem megalázásra kényszeríti? legfelebb ön hiúságának hizeleggetett volna, ha
Elvira önmagát megtagadta volna ön klengesztelése kegyéért, ő ezért gyűlölettel fo-
gott volna rám emlékezni mindenkor... a nő illyesmit nem szok soha megbocsátani;
és én e házba a szives fogadás karjain vezettettem be, emlékül a harag örök üszkét
itt hagyni nem akarom.

— Ön nemes lelkének igy kellene gondolkodnia, ha önt néném szive fogadta
volna házához; de én sejttem, ön mint főrugonya cselszövényének nyeretett meg e
család körébe!

— Ön sejtései engem nem szabályozhatnak, mig el nem felejttem azon kellemet-
len helyzetet, mellynek zavarától mentett meg e barátságos ház küszöbe; én hálával
tartozom e lak birtokosainak, a nélkül, hogy jogom lehetne mérlegelni tettök belindokait.

— S mit akar ön tenni tehát?

— Bevárni míg a hölgyek önmaguktól nyujtandnak engesztelt kedélyel bu-
csukezet.

— És ezt ön itt akarja bevárni, s addig...

— Egy barátnómmal, volt nevelőnómmal holnap elutazom.

— Illy hamar! ezt kétlem...

— És ha már is utjában lennénk, csak imént volt itt ön nénje, kért fogadnám
el szemrehányás nélkül Elvira testvérkezét.

— Mit mond ön?

— Elvirát várom minden perczen.

— Megvallom, nem tudom mi hat inkább elidegeniteten rám : indulatai féktelensége vagy e hullámzó ingatagsága.

— És én nem tudom önt szeszélyes vagy inkább tulszigorú birónak nevezem-e, ön nem ismeri a nő szívilágát, ha feledi, hogy gyakorta nemünk diszvirágai gyarlóságunk burokjából nyílnak ki, s főleg önnek nem kellene azt feledni, ki Elvira kebelcsatájában szerelme biztosítékát fellelheti.

— Minden biztosíték ingatag, melly a bizalmon nem alapszik.

— Bizalom csak a szerelem jeges virága, s a férfiú hajlamában több önzés, több hiúság van, hogy inkább nem követelné szenvedélyeinkben a forróbb éghajlat vad-rózsaít : a féltés növényzetét . . . és ön is szeretett-e a féltés árnyéka nélkül?

A paviloni töprenkedésem jutott eszembe, arczom hevéről éreztem, hogy árulva vagyok.

— Nem fognék boszut állni még bizonyos vágytársamon se!

— De megölné Desdemonáját, mint Othello! — ez eredmény s hatálykülönbségben áll nemünk különbsége, s azért nem a férfiúi érdem próbakövön kell indulataink aranyáról meggyőződni, nemünknek saját fénye és árnya van, mi gyakorta gyengeségünkben leghatalmasbak vagyunk, míg erők után sokszor elhagyatva állunk, e sajátságos nemet nem kell legott felmagasztalni, nem legott kárhoztatni, ki csak ocsárolja nemünket, önmagát bünteti meg, ki tulbecsüli azt, önmagát csalja meg.

— Oh ez elveket csak tulszerénység vagy elfogultság tehetné átalánossá, mi volna ön tehát? kinek keble Istenét imádom! boldogitható eszményzetem csak ön lelke után idomithatja magát.

A nő felugrott helyéből, tekintete bár nyugodt volt, de eléggé bevallá, hogy szivesen veendette nyilatkozatom elhallgatását.

— Ugy tartom önnek kevés joga lehet azok ellen korholólag kikelni, kik gyorsan melegülnek, s gyorsan kihülnek.

— Kétségbe esném, ha ön szép lelke iránti elismerésemet lengességnek tulajdonítaná. A nő elhallgatott, s lassan egy karszéke ereszkedék, a gyertya sugaraitól világított ágy vörös selyem függőzék viszfénye rózsafelhőként vonult át a szép nő arczára, s körüllengé azt, mint szent repkény a dicsőültek fejét. Mi gyönyörű volt e nő most! lelkemben tusát vívtam érzeményeimmel, mellyek a nő lábaihoz vontak, — mit érzett ő?! . . . akármi okozá, de megindulás nélkül nem volt.

A csendet a nő szakítá félbe.

— Hagyja el ön a delies udvariasság virágos kitéréseit, ez nem tartozik most komolyabb jelenünkhöz, engedje kérésemet folytatnom : a mai est ne okozzon szakadást ön és jegyese közt, a szerelem myrthus bokrai legjobban tenyésznek a béke olajágai alatt . . . nemde ön még ma kibékül Elvirával, mint jegyesével?

— S ön követeli azt tőlem?

— Igen, én kérem azt öntől, engedje hogy még ma kezeiket egymásba tehessem — nem sejti ön, hogy boszuálló vagyok.

— Mint irgalom anyyala! . . . Ha ön keble nyugalma igényli azt . . . ám legyen áldozat.

— S csak értem?

— Olly kebel fensőség, mint öné, szabadon rendelkezhetik élttemmel.

— Ön tulszigoru Elvira iránt, ön tulengedékeny irányomban, önben több az elfogultság, mint a méltánylás, ön önmagával ellenkezik, csak imént még a jótét csiráját is hidegen bonczolgatá, s most felszinek után ítélget; vesse ön egybe Elvira multját az én multammal, s ön énteni fog inkább engemet. Midőn enmagamról gondolni kezdék, már idegen szájalom által karolt árva voltam, felserdülésem egész ideje egy hosszú iskolája volt annak, mikép nyerhessem meg a kegyelem hajlamát, míg női méltóságom sértetlenül maradjon, a szükség érlelte azon gyenge érdemeket, mellyeket ön tulméltányol. Elvirát a kényelem növelte fel, a jövődő örömmosolylyal tekintett rá, s ez iránt az aggály felhője soha sem árnyolá be játszi gondolatait, ohajtásai czifra szeszély-öltözékben lengték őt körül, s környezetéből az volt szerencsésb, ki azokat teljesítheté, ő nem ismert soha akadályokat, mellyek szünnet nélkül rögei voltak pályámnak, s így én kevésb figyelmet érdemlek ott, hol ő több elnézésre számíthat . . . Keble romlatlan még s sok nemesre fogékony, szive önért dobog csak . . . legyen ön e szív mestere, idvezítője! . . . s most mit mond ön?!

Pillantásom egy az asztalan álló arczképre esett: Elek arczképe volt . . .

Némán a nő keze után nyultam, ajkaimhoz szorítám azt, éreztem, hogy e kéz remeg ajkamon . . . midőn szólni akartam, a hölgy kezeit hirtelen visszarántá.

— Lépteket hallok, ő jön! . . . távozzék ön most kérem, maradjon az étteremben, esengetni fogok, ha önre szükségem leend.

En távoztam, s vártam míg a esengetyü szólt.

Elvira valóban ott volt, hogy érkeztemet észre vevé, kisírt szemeit lesüté.

A szőke hölgy kezem után nyult, hogy Elvirához vezessen, mintha lángra nyultam volna, olly forró volt vezetőnöm keze.

— Legyetek boldogok! — szólt ő majd elfojtott hangon — boldogságtokat ne zavarja meg soha gyanu és félreértés!

Elvira karjaimba hult és könyár folyt le szemeiből; megszántam a töredelmes nőt és megbocsátottam neki lelkeimből, bár éreztem, hogy szerelmem első ihletségét a kibékülés soha többé vissza nem idézheti.

Elvira távozni készült, s újjáról egy gyűrűt huzott le emlékül a szőke hölgynek, ki szinte egy kis ében szekrénykét vőn elő, abból viszonzatul emléket kersendő. Elvira a szekrényke látására elhalaványult, majd remegve lépett közelebb ahhoz, szemei meredten tapadtak az arany ékekre, rögtön mohon nyult a gyűrűk közé, egyet fölemelt, s azt megtekintve elsikoltá magát, a gyűrű kihult kezéből, s a szobából kitántorgott.

A jelenet akkép hatott mindkettőnkre, hogy midőn eszmélni kezdénk, Elvira már nem volt köztünk.

— Mi volt ez! — kiáltánk fel egyszerre mindketten, s az Elvira kezéből kihult gyűrűt tekintők meg. Elvirának nekem adott gyűrűje volt.

— Hogyan jött ide e gyűrű? kérdezé a szőke hölgy majd ingerülve — volt ön egyedül szobámban?

— Jól emlékezem a gyűrű még ma délben ujjomon volt, s azóta ön tudja mikor léptem át ön küszöbét.

A szőke hölgy mindkét kezét szorítá homlokára s a szobában fel s alá járkált, aztán karszékbe veté magát s szemeit kendőjével elfedé.

— Igen! jól sejté ön . . . én csak egy eselszövény főrugonyául nyerettem meg

e család körébe, most Isten önnel!... legyen ön boldog!... Elvira ártatlan, őt ne büntesse ön! Isten önnel, ez életben tán utoljára látjuk egymást!:... .

Nem voltak bucsuszavaim, a fájdalom elfojtá lélekzetemet is.

Másnap reggel szólni akartam Elvirával, a mult éj titkos rejték helyét tőle megtudandó, de nem bocsátott be hozzám; — nyergeltem s haza lovagoltam.

Három nap egymásután hasztalan könyörögtem bebocsátásért, még leveleim is visszautasítottak.

Egy hét alatt Elvira Ákos neje volt.

Nem lennék őszinte, ha be nem vallanám, hogy sajgott lelkemnek veszteségem, főleg mert Elvirát megaláztattnak lenni gyanítottam, s gyanum nem volt alaptalan.

Néném már csecsemő korában Elvirát, a dús örökös nőt Ákos nejének tűzte ki, mit ő kivinni akart, azt ő hideg számitással, beváró türelemmel, és a körülmények kellő felhasználásával szokta elérni.

Elvirának mint serdülő lánykának már elnyeré bizalmát, engedve szeszélyes vágyainak s gyengeségeinek. Ákos fiát gyéren ereszté a lányka társaságába, jól számitva azt, hogy gyermekjátékok közt együtt növe fel a serdülők nem jól fedezett gyarlóságai emlékével a kedély virágairól letörlik azon varázshimort, mely később az indulatot szenvedélylyé, a rokonszenvet elragadó szerelemmé átbüvílhetné. — Ákos mivel, csinos ifjúnak nevelődvn fel, többször volt Elviráék házánál látható; anyja gondosan elrejté szándékát, Ákos előnyére soha egy szót sem szolt, hallgatott, mert észrevevé, hogy Elvira hajlamánál fogva messze áll terve kivitelétől, az időt várta be, míg Elvira szive ébredni kezd, hogy titkos működéseit megkezdhesse.

Hogy észrevevé a kedvező benyomást, mit Elvirára tevék, minden szava dicséretre volt irányozva, jól tudva azt, hogy kinek akaratját, kinek egész énjét játékszerünké tenni akarjuk, annak rokon és ellenszenveinek hizelgenünk kell.

Néném nem nyult közvetlenül Elvira keblébe, figyelmét inkább a környezet olly idomitására fordítá, melly az ohajtott sikert előidézze. Ez okból rendezé bátyám házánál Elek találkozását a szöke hölgygyel, hogy e nőt megismerjem, ő egy pillantással lelkembe látott, ő érezte, hogy csak illy nő nem lehet nekem érdektelen. Elvira heves véralkata a féltés csiráját hamar érlelé, jól tudta azt néném: Elvira szenvedélyének elég a gyanu egy szikrája, hogy kigyulva légbe röpitse keble nyugalmit; ezért véte-tett a reggelinél hallgatagságom az idegen hölgy eránti vonzalomnak, mert a hideg dacz s Elek iránti szinlett kitüntetés, a sétalovaglás elég anyagot nyujtott nénémnek befejezni mesterfogásait.

A percztől fogva, hogy Elvira néném házához jött, sorsa is elkerülhetlenül annak kezeibe került.

Elek többször volt Elviráéknál korábbi idökben, s Elvira atyjától atya végett, Elvirától elragadó csinos külseje végett kitüntettetett, a nélkül, hogy vagy egyik vagy másik által vele szorosb összeköttetési viszony ohajtatott volna. Elek önhittségében elhanyagolta ez ismeretséget, s inkább a szöke hölgy szerelme birhatásáért esengett, mert Ákost megrögzőtt ellenszenvénel fogva inkább gyűlölte, mint bárkit szeretni képes lett volna; s úgy gyanítá, hogy Ákos a szöke hölgy kegyében áll; később ugyan azon indokból, hogy ő megmutassa gyözelmét, hol Ákos szivesatát vesztett, Elvirához fordult, s neki hódolt; engem eljegyzésemmel együtt számba sem vevén; néném Eleket különösen pártolta, mert őt veszélyesnek Ákos felett nem találta, és czélszerűnek Elvira figyelmének elfoglalására, e végett nyeretett meg

az ifjak serege is a házhoz, hogy Elvira szive majd egyik majd másik férfi előnyön nyugodva, erántami vonzalmának gyökei megingadtassanak, e játék annál inkább kedvezőbb volt, mert szükség esetében a veszélyes egyén legott elmozdíthatott.

Most köztem és a szőke hölgy közti titkos szövetségről susogának Elvira előtt, ez azért volt ingerült velem, azért gyűlölte volt barátnőjét. Voltak, kik elhitették vele, hogy a szőke hölgy eljegyzésünket kívánja szétbontani, azért taszítá vissza Elvira kezemet, midőn a thea-rózsabimbót nyujtottam át, mert észrevétlenül a keztyű lehuzásánál gyűrűm a földre hullván, annak ujjomoni nemlétét a szőke hölgy kívánata eredményének tekinté. Elvira panaszát néném sietett magáévá is tenni, hogy Elvira felhevülését ingerelje, . . . egyttal az esemény lehetősége iránt jól tájékozva, gyűrűmet a virágbokor közt megkeresteté, s azt a szőke hölgynek szinlett kibékülési látogatása alkalmával, annak gyűrűi közé csempészé, ő határozá ezért Elvirát a látogatásra, ki azt a velem való kiengesztelésért tevé, ő rendezte az emlék-gyűrű cserélését, ő nem bocsátott Elvirához . . . Elvira elhagyatottnak lenni gondolá magát . . . és szerelmi boszu mámorában Ákos kezét elfogadá. — Mindez később egy ismeretlen által irt levélből tudám meg.

Utazni mentem újra, jártam egy hon határából a másikba . . . nyugalmat keresendő a távolban, én balga! hisz keblemben hordám a zivatart, mint borus égtől elvédő felhő magával viszi viharos villámain. Uj meg uj tájak emelkedtek fel láthatáron, s e változatosság még inkább ingerelt, hogy kivesz megszokottságból, ha egy helyben maradtam, egyformaság kinzott unalmasságával. A városok népzaja, fényüzése, tarka alakzatai agyamat kábíták, az elhagyottság kunyhóinál kikeltem a nép nyomorusága ellen, ha egyedül voltam, enmagomnak terhére voltam, ha emberek közé vegyültem, őket kiállhatatlanoknak találtam, figyelmeket tolakodásnak, közönyösségöket neveletlenségnek, önzésnek korholtam, gúnymosolylyal néztem az emberbarátok dicsőítőire, gúnymosolylyal a művészret remekeinek bámulóira, a sziv érzemény soha sem látszott olly szükterűnek, az ész ereje olly csekélynek, az összes világegyetem egy nagy koldus tarisznya volt előttem, mellyben nem volt számomra a vigasznak csak egy állére is.

Egy este a berlini operaházba vetődtem, Meyerbeer 'Ördög Robertje' csalt be, mert zenéje viszhangzá lelkem zaját, meredten támaszkodtam egy oszlopnak, majd három felvonáson keresztül meg nem mozdulva helyemből, egyszerre hátam megérintették, megfordultam, s egy idegen arcot láttam.

— Engedelmet uram, egy megbizásom van önhez — szólta az idegen — egy delnő kívánna önnel szólni.

— Ismer engemet?

— Meglehet! — mosolygá az idegen — de biztositom önt, szivesen fog láttatni. Az idegent jobban szemügyre vevém, alakja előbbkelőt gyanittatott.

— Szives lesz ön engem a páholyba követni? — kérdeze tovább ő.

— Nem! — feleltem röviden.

— De kérem önt?

— Nincs szándékom bármi ismeretséget tenni.

— De igen kérem önt!

— A zene kezdődik, ne legyünk alkalmatlanok a környezetnek, én nem megyek . . . ezzel visszafordultam, az idegen elment, egy pár jelenet után megbizásával együtt elfelejttem őt.

A színházból haza tértemkor egy palota kapuja előtt kelle megállanom, mert kocsi járatott be, a hintóból kiszált férfi lábaihoz egy nő veté magát segélyt esdve, a férfi ellöké magától az asszonyt, s a széles lépcsőkön felsietett, mintha a kapucsarnok lámpája több könyörülettel birt volna, mint az eltűnt piperöcz, egy irgalom sugarat vetett az esdő nő arcvonására, hogy megpillanthassam a nyomorult arcán majd a kétségbeesés kifejezését.

Egy marok pénzt nyújtottam a szegénynek, de ő azt nem vevé el, ha segíteni akarok rajta, kért, hogy engedjem meg neki lakásomon elmondhatni baját.

Olly meghatólag rimázkodott, én lakásom neki megmondám, de egyuttal tudtára adám, hogy holnepután e városból elutazandó vagyok. E perczben egy dús öltözékű inas lépett elő, s a koldusnőt megszólítá.

— Az asszony lánya már előkerült!

— A koldusnő elsikoltá magát, s majd őrjöngve rohant az inasra kiáltozva:

— Hol van ő?!...

— Csenedesdjék az asszony, még ma megláthatja, ott van urnómnél, jöjjön majd elvezetem oda.

A koldusnő az inas karjaiba kapaszkodék, s kényszeríté azt a menésre.

Én a már előbb az asszonynak szánt pénzt nyújtám ismét nekie, de az inas visszatolá, jelekkel mutatván az asszony örülségét, s majd hamar szemeim elől eltűntek.

Az egész jelenet olly rejtélyszerű volt, mintha csak a koldusnő nyomorúsága lett volna egyedül legyőzve, szinte korholni kezdém magamat, hogy a szerencsétlen némbert védelmem alól kibocsátottam.

Etebéd után hazatértemkor lakásomon ugyanazon inast találtam, ki a koldusnőt magával elvonszolá, egy levelet ada át, melly nevemre volt intézve.

— Ki ismerhet itt engemet nevemről?!—kérdém magamban, mig a levelet felbontám, magyarul volt az bár irva, de az inas ismeretlen volt előttem.

„Azon hölgy, ki a koldusnő védelmét magáévá tevé, önt holnap reggeli 8 órára okvetlenül elvárja. Lakása . . . utca . . . szám . . . első emelet.“ Aláírás hiányzott.

Az óta hogy utazgattam, az első eset volt, hogy lefekvésemkor kandisággal voltam az ébredő napra.

A rendelt időben a rendelt helyen megjelentem, pazar fényüzéssel ékitett termeken keresztül vezettettem a házi asszony boudoirjába. Az inas, ki bevezetett urnőjéhez, távozott, érkezésemet bejelentendő, én egyedül maradtam, szemeim a szoba ritka ékein legeltetem; arczképeket láttam az öltöző asztalkán, az egyik Eleké volt.

Mintha sejtelmem életét mérges törsturással ébresztették volna fel, — az ajtó nyílt, s a szőke hölgy volt nevelőnéjével lépett be.

Elszibbadt lelkem éjjelét a viszontlátás örömsugara, mintegy varázsütésre eloszlatak. Nem fejezhetem ki ekkori tuláradását boldogságonnak, hisz őt láttam ismét! kit látni ez életben soha többé nem reméltem, s kinek emléke annyira lelkembe olvadt!!

Mit érzett ő?! mintha ő is elfogult lett volna, vagy csalodtam tán?! Elek arczképe jutott eszembe, s a képzelődés hiú hizelgési eltűntek.

Perczek alatt megtudtam, hogy keze még nem Eleké! mintha egy pyramid terhe hullt volna le lelkemről, és mégis én nem éreztem magamat borutlan, hisz mi volt ez rám nézve még? olly túske rozsája a vigasznak, melly a halálra ítélnek lel-

kére borul, midőn a vérpad szélén állva, minden zokogás suttogásából a kegyelemszót reméli felhangzandni.

Elviráról kelle szólanom, úgy látszott, mintha a szóke hölgy nem először értesülne a történekről, mintha inkább kémlelni akarta volna, mikép hatottak rám azok, s mennyire élnek még emlékemben.

Most a tegnapi kuldusnőről emlékezénk,

— Ismeri ön e szegény némbert? kérdezém én.

— Ismerem nyomorát, s enyhíteni akarom azt, tán ön segédkezet nyujthat még, ha ön itt maradna! ? . . .

— Itt maradok akár az örökkévalóságig . . . mig . . .

— Mig én itt maradok, nemde — veté közbe a szóke hölgy mosolylyal — Magyarhonban még most is értenek a szép szavakhoz, azonban nekem mégis korholnom kell önt, ki tegnap rokonom által tett meghívásomat visszautasítá, mig egy koldúsno ön részvétét megnyeré.

— Ha sejtethet volna!

Az öreg asszony ügyéről kezdtem ujonnan szólni, a szóke hölgy arcza elkomolyodott.

— Ön szives lesz e tárgyról hallgatni, mig czélszerűnek találandom enmagam azt önnel közleni.

Erőt vettem magamon, s Elekről kezdtem említést tenni.

— Ó itt van Berlinben — szólt a hölgy még komolyabban — ez a másik pont, mi felöl önnel említést tenni nem szabad előttem.

Végre szerelmem felé mertem tájékozni.

— S ez a harmadik, mit ön érinteni nem fog . . . ha igaz az, hogy barátságom ön előtt nem közönyös.

Három hó telt el, sokszor majd egész napokat töltöttem a szóke hölgy körében, és soha nem szóltam sem az agg nőről, sem Elekről, sem szerelmemről.

Helyzetem majd elviselhetlenné vált, és még is nem tudtam volna elválni a helytől, hol ő tartózkodott.

Egy este a berliniek kedves hárszorain jövék keresztül, midőn egy magas zilált külsejü alak előmbe lépett.

— Uram bocsánat! nemde ön magyar? szólíta meg az idegen.

— Az vagyok, s mit kíván ön tőlem?

— Egy szolgálatot uram, az ég irgalmára kérem önt ne vesse meg ön kérésém.

— Ki ön?

Az idegen alakján sötét borzadály futott keresztül.

— Egy szerencsétlen vagyok . . . s boszut lihegek — tevé hozzá, mig ajkai vad szenvedélytől rángatodzanak, szava elállott.

A félelemnek szokatlan neme lepott el, mintha örülttel volna dolgom.

— Ön vonakodik uram! ah igen! hisz ön nem tudja, milly boldogtalan vagyok én . . . lakásom nincs távol, jöjjön el ön hozzám, — ha elmondhatom önnel szerencsétlenségemet, ön nem fogja megvetni a szegény kézműves kérését . . . Uram esdem jöjjön el ön hozzám!

Kérését olly őszinte keserv jellemzé; egy fájdalomtól kábitottnak, de ép eszü embernek tarthatám őt, én engedtem s vele mentem.

Szóltan lépdeltünk egymás mellett, mig egy két emeletes ház előtt megállott ve-

zetóm, annak kapuját felnyitá, s a második emeletnek háttérében egy kis szobába vezetett.

— Én lakatos kézműves vagyok — kezdte rá a lak gazdája, miután faloczáján helyet foglaltunk — ám azért a milly sorstól sujtott ember vagyok most, olly boldog voltam még csak egy fél év előtt, de egy ördög pokol tüzét hányta be mennyorszá-gomba!! nemde uram ön nyomára vezet e gonosz léleknek; de én kába, mint esze-veszett beszélök, hisz uram nemde ön még mit sem gyaníthat . . . bocsánat, a fájdalom zavarja össze gondolataimat, törekedni fogok azon uralkodhatni.

— Két éve, hogy katonasági időmet, s vándor éveimet kitöltve ide jöttem mesterségem folytatni, majd remekeltem, s mesterműhelyt nyitottam, dolgaim mint szorgalmas ifju kezdőnek jól indultak, de főboldogságom egy lányka volt, olly szép, olly kedves lány s anyira szerettem őt, mintha az életet csak ő érette kedveltem volna, e lány nőm leendett, és én!! — a kézműves szemeiből könnyek olvadtak le, elsötétült arcán a boszu vérszellemé czikázott keresztül, izmos karjait kifeszíté, majd ismét görcsösen összerántá . . . végre csendesen ismét beszédhez fogott:

— E lány tanítómesterem szegényül hagyott özvegyének egyetlen gyermeke volt, e gyermeket anyja rajongva szerette, engem pedig becsült, ő így nem csoda, hogy örömmel nézett egybekelésünk napja elé.

Mina — így hívták a lányt — már régiebb idő olta ismeretségben volt egy a házban együttlakó kardaloknövel, ismeretségök azonban egyszerre igen öregbedni kezdett. Mina munkáját új barátnőjéhez szokta levinni, s napokig el volt vele, estenkint együtt mentek az operaházba, s ha néha kedvemért a lány hon maradt, olly kedvtelen volt, hogy jobbnak találtam őt multságában nem zavarni többé; de főleg mi kiválólag rosszul hatott rám, hogy Mina eddig szende csinnal viselt öltönye mindinkább köréntuli czifrasággal vegyítették, eddigi egyforma nyugodt kedve elenyészett, majd örömtől túlcsapongó, majd egészen levert volt, a szives mosoly, melylyel üdvözleni szokott, eltűnt, s helyette mélaság- s szórakozottsággal találkoztam, ártatlan pajkos enyelgéseit sötét duzzogással cserélte fel, egész lénye megváltozott. Hiában kérdeztem baja okát, ő hallgatott, anyjától kérdezősködni nem mertem, láttam avval csak kinezom őt, növesztve aggályát; hallgattam tehát és szenvedtem.

Egy délután műhelyemből jövék, midőn egy csinos fogat repült el mellettem, mellyben egy barna öltözékű uracs ült, kinek arczát nem láthattam, de mellette egy nő mosolygott, ez a nő Minám volt; nem akartam hinnl szemeimnek, Mina lakasára mentem, nem volt honn — este ismét ott voltam; anyja könnyös szemekkel vallá meg, hogy az nap délutánján leánya nem volt honn; tán az operaházban láthatom meg őt? oda siettem s őt kerestem . . . a darab kezdődött, tánczosnők léptek fel ledér ruhákban; szent Isten! Mina köztük volt!! szemeimet dörszöltem, oh én jól láttam ő volt!! . . . a táncz bevégeztetett, én mint örült rohantam ki a házból s felkerestem a tánczosnők öltözékszobáját, benyitottam oda s első pillantásomra a barna öltönyes tűnt fel, szemközt avval Mina kaczer pillantásait láttam, felkiáltottam s öklömet a barna kabátra mértem, midőn hátulról megragadtatám, a csendőrség kiűzött.

Azon éjjel a kárhozat kinait éltem le, az álomtalanság perzselte szemeimet, fejem égett, mintha velömből égő máglyát raktak volna benne.

Nap keltével egy házba hivattattam lakatot felnyitni, egy gazdagon butorzott szobába vezettem, hol egy íróasztal fiókját kelle felzárnom; a fiókot felnyitottam s kihuztam . . . mit láttam ott, Minám sorait ismerém meg finom levélpapiron, hátra

tekinték, az inas éppen elfordult arcczal volt, a levelet kikaptam a fiókból s öltönyömbé tevém, a fiókot valék visszatolandó, midőn a levelet még ott láttam; s így észrevevém, hogy mást vettem ki, nem volt időm visszatenni, az inas közeledett — rá néztem, hogy figyelmét eltávolítsam, s hátulról nyultam a fiókba, most a finom papír kezemben volt s majd öltönyömben.

Hon feltéptem a leveleket, egy idegen nyelven fogalmazott irat volt az, mi nem érdekelt, s asztalomba zártam, finom papírt ragadtam mohón — ismét tévedtem — ez egy váltó volt! . . . még kezemben tartám a balesetű váltót, midőn szobámba csendőrök léptek, és engemet, mint a váltólevél orzóját elfogtak s bebörtönöztek, egy negyed év mulva szabadságom visszaadatott — egy urnó mondák volt mentóm — de becsületesem . . . s Minámat örökre elvesztettem.

Siettem Mina anyjához, nála minden zárva volt, azt mondák, Mina eltűnt, s anyja utána megőrült, s most egy idegen nő ápolása alatt van; a kardaloknót kerestem, az is elköltözött, most azon palota felé siettem, hol a szerencsétlen levelet találtam, itt sem találtam emberemet; azt mondák, egy hét óta nem tudni hová azon idegen ur eltávozott, senki nem birt nyomába vezetni, pedig nekem meg kell őt ölönöm, hisz ő megölte becsületesem, szerelmemet . . . elrabolta Minámat!! mi sincs mi utmutatóm lehetne egyedüli reményem a levél, melly tőle nálam maradt, azt mondják magyarul van írva, uram nemde ön őszintén elmondandja nekem tartalmát.

A szerencsétlen ember sorsa meghatott, én kérése teljesítésére szavat adtam nekie.

A kézműves fiokjából elővéve a levelet, a levél valóban magyarul volt írva, egy gazdatiszt felelő sorai voltak azok, ki egy szép jószág eladásával volt megbízva uraságától . . . a birtokos Elek volt.

— Ah a nyomorult! kiálték fel.

— Ismeri ön őt? — kérdé fenhangan a kézműves, ökleit görcsösen morzsolva.

— Imerem igen!

— És ön nyomába vezetend engemet nemde? oh ez derék! mit sem ohajtottam már többet e világon — a kézműves ujjongott boszuja részegségében.

— De nem orozva hal meg ő, én katona voltam, vivni tudok, nemde ön segédem lesz?

— Itt van kezem becsületes ember!

— S mikor megyünk?

Előbb tartózkodása helyét kell kitudnom.

A kézműves rám tekintett, mintha gyanakodott volna.

Egy látogatási jegyet vevék elő tárczámból, — itt nevem! ezt még senki sem becsmélté, becsület szavamra, én önt boszujához segítem.

A kézműves fejével biccentett — Hiszek uram önnek, itt belsőmben mondja valami, hogy higyek önnek, — én kezemet nyujtám neki, s nem tartóztathatám, hogy azt meg ne csókolja; felkiáltva: — Én egyedüli vigaszom, én egyedüli jótevőm.

Mire haza értem, egy kocsí állt lakásom előtt, a szóke hölgy fogata volt, inasa egy levelet hozott fel hozzám, a szóke hölgy még az nap este látni, s velem beszélni akart.

Siettem oda, honnét még csak néhány órája hogy távoztam, a szóke hölgy mosolygva lépett előmbe, de belsejében, úgy látszott, olly zivatar dult, mint a millyen; bennem a nem rég leélt esti jelenet idézett elő.

— Közbejött körülmények utazni kénytetnek, holnap elhagyom Berlint, búcsúzni akarok öntől.

— Ön utazik!? illy rögtön! s hová?

— Az még titok.

— Hogy én ne követhessem önt.

— Némileg áll, de akarnám addig is ön tartozkodási helyét tudni?

— Nem mondhatom, mert kóbor leszek.

— Ön indulatos, mit akar ön ezzel mondani?

— Eleket kell felkeresnem.

— Eleket?!... s mi végből?

— Szavamat adtam egy szegény kézművesnek, hogy boszúja számára őt felkeresem.

— Mit mond ön?

— A véletlen kitérte előttem, mit ön leplezni akart.

A nő elhallgatott, gondolatokba mélyedt, majd halk szavakkal folytatá:

— Ön tehát mindent tud?

— Sejttem hogy mindent.

— S mit akar ön tenni?

— Szavamat beváltani... ön zavarban van... bocsánat, hogy épen ön kegyeltje...

— Kegyeltem!? — emele szót hirtelen a nő méltósággal.

Elhallgattam, az íróasztal felé irányoztam szemeimet, Elek arczképe nem volt ott többé.

— Ön tehát szinte magány boszúját is hozzá kapcsolja a kézműves igazságos felindulásához — veté szememre a hölgy.

— Nem ismerem a vak gyűlöletet... én Eleket feleletre akarom vonni, mert... ismerem ön fájdalját, és értem őket... Elek ön nevelő atyjának egyetlen gyermeke.

A szőke hölgy örömsugárzó arczczal nyújtá át nekem kezét.

— Így engesztelve vagyok, ha önnek gondolatai e téren maradandnak, nem esz tiltakozó kérésem többé ön előtt.

— És most fel vagyok-e oldva a tiltó parancsoktól?

A nő mintha féltékeny tekintett volna rám.

— Mit tiltsak, miután ön mindent tud...

— De nem azt, hogy szabad-e önt szeretnem... imádnom... szabad-e ön kezéért esengnem?

A nő arca lángba merült, kezét felém nyújtá, s remegő hangon monda:

— Holnap ön választ nyerend... Isten önnel!

A más nap reggel nyert válasz így szólt:

„Kezem öné... mához három hónapra ön jószágán leendek egybekelni önnel. Ön legott induland hazájába, a kézművesnek adott szavát én váltandom be, mitse tartson ön, becsületszava szent előttem is, mert ön becsülete ezentul az én kincsem is. Isten önnel.

Boldogságom tetőpontján álltam; egy hét alatt honn voltam, s menyegzőmhez készültem.

Még néhány nap hiányzott a három hóból, midőn arámtól olly kérő utasítást kaptam, hogy Ákosékat is meghívjam nászünnepejünkre... én Elvirához menjek?!

ugy értelméztem e megbizást, mint arám bizalmának hizelgését, még az nap Ákoshoz indultam.

Elvira nem volt honn, Ákost egyedül találtam, ő örült viszontlátásunknak, mellemre borult . . . és sirt . . . és mégis ő boldognak mondá magát, pedig sápadt beesett alakja elárulá, hogy szivén a bú férgei rágódnak. Sokáig kelle őt ostromolnom, mig nyiltabb lón elöttem, a derék ifju ember ártatlan volt az Elvira ellen font cselszövényben, ő anyjának hitt, ki neki szerelmet hazudott ott, honnan számára később mindinkább a gyűlölet sarjadzott fel.

Én szántam őt . . . Elvirát korholtam . . . tén inkább csak azért, mert . . . kerestem a neheztelés okait ellene . . .

Az éjet azon szobában töltöttem, hol ezelött két évvel, midön legelőször láttam arámat, feltűntek a mult képei: Elek megjelenése az ablak előtt, ah mint szerethette akkor őt? és ha most is szeretné még őt? lehetetlen! és én olly boldogtalanná lennék, mint Ákos! oh e sors borzasztó lenne! . . . pedig ha egyszer szeretett arám, képes volna-e ő még ismét szeretni? nem soha! oh igen, ő nem szeretett senkit kivülem, ő nem nyujthatta volna nekem kezét szerelem nélkül! . . . és rémlett mintha ablakaim felnyiltak volna s ugy hallanám Elek szavait, mint ezelött két évvel: „oh te szerelmedért kész vagy mindent feláldozni, te őt most is a boszú karjaitól akarod menteni“ és Elek nem volt-e életveszélyben, midön kezét megkértem a szöke hölgynek . . . oh jaj nekem, ha ő csak azért áldozta fel életét, hogy Elek életét megmenthesse!! . . . hideg borzadály czikázott keresztül tagjaimon, menekülni akartam a töprenkedésektől, e kinszulte furiáktól, de hasztalan, Elek széthangzott szavai elszórt kigyótojások voltak lelkemben, mellyekből a képzelet lázheve vad szörnyeket költött ki.

Reggel korán elbucsuztam Ákostól, ugy éreztem, mintha nemcsak rokonszenv, de rokonfájdalom is vonzana hozzá. Minél inkább távoztam Ákosék házatól, a képzelet agyrémei mindinkább bádjadtabb színben tünedeztek el, csak koronkint éreztem, mintha boldogságom dús virányai közt temetői mirigyves hús szellő rezgett volna keresztül, hogy megmérgezze azok szirmait.

Arám megérkezett, velem megesküdütt, mindent elkövetett, hogy boldogitson, de bizonyos hideg visszatartózkodása feltámasztá bennem a gyanu rémeit . . . mondtam már olly kimondhatlan boldog voltam, s koronkint mégis olly boldogtalan!

Elvirák nem voltak esküvömön, Ákos fekvő beteg volt . . . nemsokára a bú titkos mérge sirba fonyasztá; én főleg Elvirát okoltam s gyűlöltem ezért, már feljeltem, hogy vele, és még nagynénemmel is nőm kibékített.

(Vége következik.)

BUDAPESTI HIREK.

** Örvendetes ujdonságul közölhetjük, miszerint azon hétezer pengő forintnyi hátrány, melly az 1840-ki nemzeti színházi igazgató választmánytól részint színházi tagok fizetésében, részint egyéb követelményekben tartozásul maradt, jelenleg kifizetett elrendeltetett, melly tény a milly erősen bizonyítja a legmagasabb hatóságoknak nemzeti színházunk irányában a pontosságig vitt gondoskodását, ép olly mértékben ad

bizalmat jövedőnk iránt, mely felől kétségbeesni pillanatnyi hátramaradások miatt soha sem volt okunk.

* * A drámaíró választmány ujlag egy vigjátékot fogadott el ismeretlen szerzőtől, melyről az illetők igen sok dicséretet mondanak. Czime: „Gyógyszertári vizsgálat.“

* * Mult szombaton Hunyadi Lászlóban Kaiser Ernstó asszonyság lépett fel Szilágyi Erzsébet szerepében. Alkalmat adott erre Hasselth Barthó asszonyság rögtöni elrekedése. Többen laptársaink közül e miatt azon gyanujokat fejezik ki, mintha ez esetre az érintett művész nő szeszélyének lett volna befolyása. Ez iránt felhíva érezzük magunkat kifejezni, miszerint a tisztelt asszonyságra nézve a színlapon is hirdetett egészségi változás valódi kellemetlenség volt; ellenkező esetnek pedig a színházi rendszabályok szerint történni soha sem lehet, miután minden betegségi állapotot hiteles színházi orvosok bizonyítványával kell igazolni, s ennek elmulasztása igen érzékeny megtorlást vonna maga után.

* * Fővárosi közönségünk dicséretére meg kell említnünk, miszerint az elmúlt héten mind a nemzeti színház, mind a német színház, hol Oliva Pepita tánczol a legbuzgóbb látogatásnak örvend, a mely akkor tűnik fel legjobban, midőn egy estén Aldridge és Pepita egyszerre lépnek föl s mind két színház csodásan megtelik.

* * Az Ira Aldridge által énekelt köztetszésű négerdalok második kiadásában kaphatók Rózsavölgyi kereskedésben.

* * Latabár és Csabay meghívást küldöttek Ira Aldridgehez öt néhány vendégszerepre a vidéki közönség számára megnyerendők.

* * E napokban vettünk részletes tudósítást a brassói magyar színtársulat működése felől; a személyzet mind drámában, mind operában egyenlőn erős. Tagjai: Almásy, Lendvay, Molnár, Szilágyi Béla, Szerdahelyi, Szücs, Nagy József, Vadász, Folinus és Kaczvinszky; hölgyek között: Folinusné, Farkas Józefa, Kaczvinszkyké, Némethyné, Bertényiné, Nagyné kitünőbbek; ezen kívül kik csupán operában működnek: Folinus, Stöger, Vasady, Szerdahelyi Nelli, Tóborzsky. Előadott operák: Lucia, Ernani, Kunok, Béla futása, Linda, Norma, Martha, most készülnek Rigoletto és Hunyadi. Színműveik nem kevesebb sikerrel adatnak, mint operáik, s a közönség részvéte minden reményen felyül jutalmazza mőködéseiket, minélfogva a társaság hihetőleg késő őszig ott maradand.

> Soha több illy szük világot, mint millyet napjainkban élünk! Még az ujságírók is megszorultak, nem mondjuk pénzben, — mert az megint nem lenne ujság — hanem ujságban. Egyáltalában semmi nevezetes nem akar történni, mégcsak a bérkocsisok sem gázolnak el senkit, miután szárazság levén az ő keresetük malmának árkában is, nem igen sűrűn forgolódnak az utcán; sem a Dunába nem ugrik valaki, mért ölné magát vízbe, holott, mint a termés ígérkezik, még borban is megfojthatja magát. . . Szóval semmi, de semmi nem akar történni, megakadt a historia kereke; mert az, hogy p. o. Sennora Pepita de Oliva jelenleg akkora fureurt indít Pesten, — az ugyan már nem ujság, — előre is lehetett tudni.

> A pesti könyvkereskedésekben 3 naptár jelent meg majd egyszerre: Müller Gyula Nagy naptára, az Igazmondó és Vas Gereben Kis képes napára csinos kiállítással, egészen a Falusi Esték mintájára, igen érdekes, népies tartalommal, ára csak 12 kr. p. — továbbá Pompéri beszélyei. Legközelebbi hetekben szinte megfognak jelenni; Jókai Mór Or. Nagy naptára, Vas

Gereben nagyobb naptára, a Falusi esték második füzeté, az elsőnél is érdekesebb tartalommal, és gr. Andrászi Manó keleti utazásának nagy kiadása, melyhez műmellékletül már megis érkeztek a képek Párisból, miknél érdekesebbeket alig lehet látni. Sajtó alá bocsáttattak Garay János összes költeményei; új népdalok és a Kemenesi czimbalom második kiadása, Szelestei Lászlótól.

> Külön tétel alatt említjük népszerű költőnk, Tompa Mihály, Virágregéinek megjelenését; a tulajdonos kiadó Friebisz István, ki azt szerzőtől 100 darab aranyért vette meg — de csak egy kiadásra.

> Az állandó képtárlat felállításának már is azon üdvös következménye mutatkozik, hogy abban hazai művészeink mindinkább kezdenek feltűnni. Többek közül csak Ligetitől Budapest nagyszerű látképét és Markótól egy tájfestményt említünk meg a jelen havi kiállításból.

> Vásárunk élénk volt, sok bécsi kereskedő otthon maradt, mit pesti collegáik épen nem fognak meg appprehendálni.

> Liszt Ferencz hazánkfia jövő télen meg fogja látogatni Budapestet.

> Legközelebb B. Füreden a fürdő közelében egy új ásványforrást fedeztek fel.

> Mult számnkban közzé tett, a nemzeti színház érdekében B. Csabán Reük István által rendezendő sorsjáték huzása tánczvizsgálommal leendő összekötve, melyre Sárközi Ferencz bandája már fel is kéretett.

> Gócs-Havi-Szabó egyesült szintársulata legközelebb a „Proféta“ adá Kassán, hol is nagy pártolásnak örvend.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

— A Napoleon-ünnep teszi még mindig főtárgyát a külföldi lapok egy részének; s valóban az a legközelebbi aug. 15-én olly nagyszerű volt, hogy a bámuló sokság még folyvást ámulattal mereszti szemeit a kápráztató látványokra, ha meg nem volna irva, hogy „kenyér után indul a sokaság“ s e szükség több kimélettel viseltetnék a napi lelkesedésnek elragadtatása iránt. A szokatlan fény, melylyel az ez évi Napoleon ünnep megülvé lön, mindenkit meglepett. A kormány csak nyolcz nappal előbb kezdette ugyan készülteit, de a város részéről már júliusban dolgoztak az elizei mezőn. A kormánylap szerint 700,000 frankba került, s ennek felét a kormány, másik feiét Párizs fizeti. Az ünnepre érkezett idegenek és vidékiek száma meghaladta a 150 ezret, s a vendégfogadóknban minden majd olly drága volt, mint Pesten ünnep nélkül lenni szokott.

— A szőlő-betegség szinte olly tárgy, miről igen sokat lehet írni, következéleg a hasznos dolgok közé tartozik — a szerkesztőkre nézve. A nagy világ mostanában már alig lehet valami fontos napi tárgy nélkül; asztaltáncz, kopogó lélek, szőlőbetegség, mind olly találmányok, melyekért az illetőknek nagy hálával tartozunk, miután a közönség legalább addig, mig ezekről beszél — el van foglalva.

— Londonban két törpe is magára vonta az óriások mellett a közönség figyelmét. Ezek az Aztec testvérek, kikről a tudósok alig tudják elhatározni, valjon az emberek, majmok vagy csodák közé kell-e sorozni, vagy valami új anthropologico-

zoologica species. Magasságuk három láb, angolul mindent megértenek, de nem beszélnek cikkelyezett hangokkal. Középamerikából érkezett e szállitmány, s a monda azt tartja, hogy ott mint különös faj a bálványimádás tárgyai. Az utazok előtt Közép-amerika egy új érdeket nyert. A két Aztec eljő-e hozzánk vendégszerepekre — még erről mitsem lehet hallani.

— *Tableu de Paris* című hét nagy negyedrért kötött igen érdekes munka jelent meg Texier Edmondtól, s rajzokban és leírásokban nyújtja mindazt, mit Páris a tudomány és művészetek körében érdekest bir. Különösen azokra nézve igen fontos e mű, kik akár mulatságból, akár tudományos szempontból Párizsba mehetnek.

— *Lola Montez* mult juliusban megint férjhez ment Sant Franciscoban. Ő neki elve, hogy válóperre nem költ. A boldog férj neve Hull, ki szeretetreméltó nevével a New-Yorkból Sant Franciscoba vivő uton ismerkedett meg.

— *Berdan* úr Éjszakamerikában olly gépet talált fel, melly az aranyat nagy könnyűséggel tisztítja, mossa, pulverizálja, amalgamizálja stb. Majd ha annyira tökéletesíti e gépet, hogy az aranyat megis keresi, akkor mi is fogjuk használhatni.

— *Badenben* a legnagyobb zene-tekintélyek emelik a napi élvezetek értékét; *Cruvelli* k. a. minden héten legalább egyszer énekel. *Berlioz* már tovább szándékozik pénztárával, de *Benedict* tenor, ugyan az, ki *Milanoban* *Benedetto*, Párizsban *Beniot* néven használja a dicsőség sarjút — megérkezett, *Duprez* és *Alboni* sem maradnak el. Ezeken túl *Oudin* nevű egyén a természettudományokból, *Boyer* pedig az irodalomból tart mulattató felolvasásokat. — Már ki menne fürdőbe azért, hogy ott tanuljon? fogják tán fejüket rázni sokan legszorgalmasabb fürdőjáróink közül, miután általánfogva nem tőlünk fogja a világ megtanulni, mikép kell a hasznost a mulatsággal összekötni.

— *A teherani schach* nagyszerű hadgyakorlatra gyűjtött össze mintegy 80,000 embert. *Tábora* milly ügyes emberekből áll, mutatja az, hogy a generalissimusnak — mig aludt — kardját lopták el sátorából; egyik miniszter egyenruhájáról pedig a drága gombokat szedték le; sőt a miniszterelnök orráról, midőn délután karszékében szunnyadt — aranyfoglalványu szemüvege eltévedt.

— *Petin*, a híres léghajós *Neworleansban* egy olly léghajó építésére kötelezte magát, melly onnét Franciaországba 36 óra alatt fog repülni; a szükséges tőke már együtt van. Különben *Petin* úr nagyot könyíthet magán, miután a német tudósok véleményeként az asztaltánczban mutatkozó erőt saját javára fordíthatja. *Bizonyos Brown* nevű egyén pedig *Londonban* egy hajó építésére vállalkozik, melly az embert *Amerikából Angliába* 48 óra alatt viendi. Ki tehát Európában nem látott eredeti *Mungókat*, vagy legalább hiszi, hogy nem látott, könnyen átrándulhat az *Oceanon*.

— *A mungókrol* jut eszünkbe a nyomor s eszmetársulat folytán, az hogy a gazdag ragyogó Párizsban, az évenként jobb életre költözők negyedrésze rendszeren kórházakban hal meg; hogy több mint 200,000 ember él alamizsnából, s ezek a statusnak mintegy 6 millió frankjába kerülnek. Még is szép, hogy majd kilencz annyit adnak az éhség enyhítésére, mint mennyibe az egy napi *Napoleon-ünnep* került.

— *Párizsban* a *Palais Royal* kertje *Charpentier* építésznek átengedettett, hogy ott egy kristálypalotát építsen téli közkertül. Harmincz év multával e kert nemzeti tulajdonná válik. Nekünk is lesz még e században olly nyári közkertünk, hová iszonyu por nélkül juthat az ember; a jövő században aztán lesz idő arra is, hogy téli kertről gondolkozzanak az illetők.

Original manuscript

1847

— Londonban a zöldség-társaság közelebb tartotta évi nagy gyűlését, melyet szokás szerint nagyszerű ebéd fejezett be, de szinte szokás szerint minden húsféle étel s minden szeszes ital kizártával. Tiszta vízzel ittak toastokat, s már ennél fogva is figyelmet érdemel azon lelkesedés, melylyel a toastok fogadtattak. Többek közt mondá egyik szónok, hogy az emberi társaság akkor leend boldog, ha megszűnik minden kegyetlenség az állatok ellen, s az ártatlan csirkék és bárányok vére nem ontatik; — a másik bizonyosságot akarván felhozni a csupán növényországból vett eledellekkel való élés üdvös voltára nézve, az asztal körül ült érdemes gentlemenek többnyire kerekded természetére s jó kinézésére hivatkozott. A lelkesedés leirhatlan.

— Ausztráliában a vasut-tervekkel foglalkoznak, s mint mondják a részvények 100%-et jövedelmezendnek. Erre talán hazánkban is akadnak nagyszámban részvényesek.

— Sidneyben egy vállalkozó operát állítván, két év alatt tíz millio franknyi vagyonhoz jutott. Az opera, ment írják, igen jó, hanem az orchester rendkívül rossz.

— Éjszaka Amerikában a lelkek még mindig kopognak, sőt egy tekintélyes egyén, Edmonds főbíró könyvet írt annak bebizonyítására, hogy a lelkek világának egyik sarka benyúlik ezen mi földi életünkbe, következőleg a kopogó lelkek működését hinni kell.

— Antwerp új színházának homlokzatára állítandó szobrok készítése, melyek Apollót és a múzsákat ábrázolandják, Bracksteer, Kerschoven és Cruyger kőfaragókra bízott.

— Párizsban szigoruan eltiltatott a kötéltánczoknak s általában minden olly mutatóványnak színpadra vitele, melly a művészet magdsabb igényeivel nem áll összhangzásban.

— Bulgáriában két igen régi görög felirat találtatott, melyek után Ovid száműzetési helyére egész bizonyossággal reá lehet akadni. A mostani Alindockis falu jeleltetik ki azon helyül, hol „panaszát“ írta.

— Üstökös jelent meg az égen! de nem az irodalmi csillagok között. Port Natalban azon üstökösnek megjelenését vették észre a nyugoti égen, melly 1264-ben látatott s IV. Urbán halála éjelen oct. 2-án tünt el; később 1556-ban V. Károly csillagásza Fabricius szerint ismét mutatkozott, s ismét megjelenését a csillagászok 1858-ra tették. Hja de ebben a században minden olly sebesen halad, hogy maga az üstökös is öt évvel előbb jó, mint ideje volna.

— Guizot fia nyerte el Párizsban az erényjutalmak kiosztásánál a nagy Monthyon díjat.

— A Napoleon-napra közelebb vert emlékpénzek egyik oldalán kettős fő van I. és III. Napoleon; másik oldalon pedig napsugártól környezett császári korona e felírással: „Féte du 15 Août. 1853.

FELELŐS SZERKESZTŐ

TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

g. János helyes
1853. 10. 2.

Előfizetési értesítés!

A

DÉLIBÁB,

szépirodalmi és művészeti lap

szc 6 NOVEMBER és DECEMBER hónapi folyamára, mely idő alatt közölni JÓKAI MÓR legújabb történeti **REGÉNYE**:

A BALKÁNI HARCZ,

„képek az 182%-ki orosz-török háborúból“ külön előfizetést nyit
ben 2 ft, postán küldve 2 ft 36 kr. p.pénzben. Minden hónapban 2
ét párisi divatkép-melléklettel.

Pest, october 22-én. 1853.

A DÉLIBÁB nemzeti színházlap szerkesztősége.

jelent és **EMICH GUSZTÁV** nemzeti könyvkereskedésében (uri- és kigyó-
utca sarkán) valamint minden hiteles könyvárusnál kapható:

M A N U A L E

MUSICO-LITURGICUM

(KARÉNEKES KÉZIKÖNYV.)

im ecclesiarum cathedralium et ruralium, complectens Antiphonas, Hymnos, et Responsorias
Processiones et solennes Benedictiones; item Hebdomadam Sanctam; Psalmos et Hymnos ad
ras etc. etc. partim cum Cantu gregoriano, partim figurati a quatuor vocibus, partim
qui populari comitante Organo JUXTA RITUALE, MISSALE ET BREVIARIUM ROMA-
SPECIATIM PRO Chori Regentibus, Organoedis, Cantoribus ruralibus, Seminariis, et
Carandis CUM ADJECTA BREVI AD CANTUM GREGORIANUM ISTRUZIONE ELA-
VIT ET EDIDIT FRANCISCUS ZSASSKOVSKY, Regens Chori Metropolitanæ
diæ Agriensis, et Professor Musicæ Instituti Præparandorum; R. Societatis Pra-
Promovendæ Musicæ Sacræ et Academiæ Sophinianæ Cantus membrum. (EDI-
TIO LATINO-HUNGARICA.)

Ka Nagy 4-edivrében, 237 lap, igen csinos kiállítással ára füzve 4 ft. 30 kr. pp.

Legujabb, vegyes tartalmú, magyar könyvek!

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében Pesten, (az uri és kigyó-utca sarkán) s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:
s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

A

FEKETE DOMINO.

REGÉNY.

Irta B. PODMANICZKY FRIGYES.

Két kötetben, összesen 331 lap a legcsinosabb kiállítással,
ára füzve 2 fr. p. p.

Uti Naplóból.

IRTA

B. PODMANICZKY FRIGYES.

Tartalma: Stettin. Svinemünde. Tengeri út. Riga. Reval. Kronstadt. Pétervár. Nevszki Prospect. — Utazás Moszkvában. Moszkva. — Stockholm. Upsala. Danemora. — A svéd tavak. Trollhättan. Gothaborg. A Sund. — Koppenhaga. Hamburg.

Nagy 8-adrétnben, igen fényes kiállítással, ára 2 pfrt.

MULATSÁGOS HÁZI-NAPTÁR

1854-re.

Szépirodalmi része: Tompa Mihály, Bernáth Gáspár, Jenevai, Sajó, Petőfi Sándor és Jókai Mórtól.

Az 1854 évre szóló katholik. és protest. naptáron kívül számos közhasznú cikkel, Magyar- és Erdélyországi vásárokkal s. a. t.

Nagy 8-adrét, közel 140 lap, ára füzve, s az illő bélyeggel ellátva csak 30 kr. p. p.

A MEZŐGAZDASÁG NÉPSZERŰ KÉZIKÖNYVE.

zántóföld-, rét és szőlőmivelés, gyümölcsfatenyésztés, szarvasmarha-, ló-, sertés- és méhtenyésztés. Jelen fejlődésfoka s előhaladása szerint,

SCHLIPP J. A.

zoruzott pályamunkája **harmadik** tetemesen bővített és javított kiadása nyomán szabadon magyarítá

TÓTHFALUSI MIKLÓS orv. tr.
harmadik magyar kiadás. (A szövegbe nyomott sok metszvénynyel.)
Nagy 8-adrét 490 lap, füzve ára 3 frpp.

A SZERELEM GYERMEKEI.

Regény **SUE JENÓTÓL**, fordította **GERŐ**.
Két kötetben 12-edrétben 370 lap, füzve, ára 2 forint pengő pénzben.

GALLICISMES DIALOGUÉS.

francia nyelvsajátságok, köz és társaséleti beszélgetésekben, közmondások-példabeszédekkel. — a francia nyelv alapos ismeretére törekvők s abban jártasok használatára.

PESCHIER A. után **FEKETE SOMA.**

Ára füzve 1 frpp.

BIBLIAI TÖRTÉNETEK.

Ó és új szövetségből és az apostolok cselekedeteiből. Kivonat gyermekek számára.

SCHMIDT KRISTOF

egy kötetnyi bibliai történeteiből, **Farbmann János** által. Fordította

Czuczor Gergely sz. Benedeki rend pannonhegyi tagja.

8-adrét 170 lap. Kemény kötésben ára 30 kr. pengő pénzben.

A KARTHÁUSI.

Regény, írta **B. EÖTVÖS JÓZSEF.**

Két kötetben; **harmadik javított kiadás.** 12-edrétben összesen 660 lap.

Ára füzve csak 2 frpp.

Ü

ha-, ló-,
int,

kiadása

nynyel.)

EL

szben.

S.

dások-
abban

K.

mára.

ditotta

lapirap

1854

1854

DELIBAR

